

BODEM- EN WATERPROGRAMMA PROVINCIE UTRECHT 2022-2027

CONCEPT NOTA VAN BEANTWOORDING

STATUS: BESLUIT VAN GS 14 DECEMBER 2021

Nota van Beantwoording
Ontwerp Bodem- en waterprogramma
provincie Utrecht 2022-2027

Status Besluit van Gedeputeerde Staten 14 december 2021
Referentienummer 823BDFAA

Nota van Beantwoording Ontwerp Bodem- en waterprogramma provincie Utrecht 2022-2027

Inhoud

Inleiding	1
Algemene reacties	3
Hoofdstuk 1 (Inleiding)	6
Hoofdstuk 2 (Bodem- en waterprogramma)	6
Hoofdstuk 3 (Thematische uitwerking)	6
Hoofdstuk 4 (Gebiedsgerichte uitwerking)	43
Hoofdstuk 5 (Samenwerking en monitoring)	45
Annex, bijlagen en kaarten	45

Inleiding

Doel en noodzaak van Nota van Beantwoording

Deze Nota van Beantwoording gaat over de zienswijzen die zijn ingediend op het Ontwerp Bodem- en waterprogramma provincie Utrecht 2022-2027, dat op 18 mei 2021 is vastgesteld door Gedeputeerde Staten (GS) van de provincie Utrecht. In deze nota geven wij onze reactie op de binnengekomen zienswijzen. De zienswijzen zijn door ons verwerkt in het eindvoorstel dat wij ter vaststelling zullen aanbieden aan Provinciale Staten (PS). Het definitieve standpunt van de provincie wordt pas ingenomen bij de vaststelling van het Bodem- en waterprogramma provincie Utrecht 2022-2027 door PS.

Proces van vaststelling

Deze Nota van Beantwoording is op 14 december 2021 door GS in concept vastgesteld. PS stellen de definitieve nota op 9 februari 2022 vast. De wijzigingen die uit de Nota van Beantwoording voortvloeien zijn verwerkt in het eindvoorstel aan PS, dat eveneens op 9 februari 2022 definitief wordt vastgesteld. Deze beide documenten treden op 1 maart 2022 in werking.

Terinzagelegging

Het ontwerp programma is door GS gedurende de periode 1 juni 2021 t/m 12 juli 2021 ter inzage gelegd, zowel op papier in het provinciehuis als digitaal op de website www.provincie-utrecht.nl/terinzage. Een ieder kon een zienswijze indienen. Tijdens de periode van terinzagelegging zijn 15 zienswijzen ontvangen.

De zienswijzen komen van diverse partijen, zoals gemeenten, belangenorganisaties, terreinbeherende organisaties en diverse burgers en bedrijven. Een zienswijze kan verschillende onderdelen van het Bodem- en waterprogramma betreffen. Deze zijn afzonderlijk opgenomen in de tabel, geordend naar onderwerp. Hierbij is de inhoudsopgave van het ontwerp programma gevolgd. Zienswijzen die betrekking hebben op andere documenten, zoals de ontwerp Omgevingsverordening die gelijktijdig ter inzage lag, zijn in dat traject onder het betreffende onderwerp behandeld.

De lijst met indieners is aan het einde van de inleiding van deze nota opgenomen. Daarin zijn vanwege de Wet Bescherming persoonsgegevens geen namen van particulieren opgenomen.

Adhesiebetuigingen

De ontvangen reacties bevatten ook veel adhesiebetuigingen op het beleid in het Ontwerp Bodem- en waterprogramma provincie Utrecht 2022-2027. Wij zijn verheugd te merken dat onze ambities voor een duurzaam bodem- en watersysteem op zoveel instemming kan rekenen en goed aansluit bij de behoefte van inwoners, organisaties en bedrijven in de provincie Utrecht. De indieners onderschrijven de keuze voor een integrale en systeem aanpak.

De actualiteit

In het Bodem- en waterprogramma wordt regelmatig verwezen naar andere documenten van de provincie Utrecht, zoals programma's en regelgeving. Gelijktijdig met het ontwerp Bodem- en waterprogramma, zijn ook andere programma's en verordeningen ter inzage gelegd. Zienswijze op deze andere onderwerpen kunnen leiden tot aanpassingen. Als daartoe aanleiding is hebben wij de tekst van het Bodem- en waterprogramma hierop aangepast. Het gaat hierbij bijvoorbeeld over tekstwijzigingen, of vernummering van artikelen uit een verordening. Deze wijzigingen zijn dan geen gevolg van zienswijze op het Bodem- en waterprogramma, maar ambtshalve aanpassingen om het Bodem- en waterprogramma te actualiseren.

Na de opstelling van het ontwerp programma is bekend geworden dat de inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgesteld tot 1 juli 2022. De plantekst is hierop ambtshalve gewijzigd. Daarnaast zijn redactionele verbeteringen aangebracht en fouten hersteld.

Leeswijzer

In de Nota van Beantwoording zijn de zienswijzen ingedeeld naar de inhoudelijke onderwerpen waar zij betrekking op hebben. Hiervoor is de indeling van het Bodem- en waterprogramma provincie Utrecht 2022-2027 als basis gebruikt.

Niet alle reacties zijn te koppelen aan een hoofdstuk. Deze reacties komen aan de orde onder de paragraaf Algemene reacties. Het gaat hierbij over onderwerpen als de gevolgen van uitstel van de invoering van de Omgevingswet, de samenwerking bij de uitvoering van het programma en de samenhang van verschillende onderdelen van het programma. Ook is door onze samenwerkingspartners ambtelijk nog gewezen op onvolkomenheden en onduidelijke passages in de tekst. Voor zover relevant hebben we de tekst verbeterd.

De zienswijzen zijn opgenomen in een tabel. Hierin zijn de volgende kopjes gebruikt:

Num volgnummer zienswijze om makkelijk te kunnen verwijzen.

Afkomstig van / Nr en Indiener. Hier wordt door een nummer en naam aangegeven wie de beschreven zienswijze heeft ingediend. De nummers corresponderen met de tabel van indieners.

Samenvatting zienswijze. Hier wordt de zienswijze inhoudelijk samengevat. Als er meer dan één persoon of instantie over hetzelfde onderwerp een zienswijze hebben ingediend, wordt alleen als daartoe aanleiding bestaat, verduidelijkt wie welke argumenten heeft ingebracht.

Reactie en eventuele aanpassing. Hier is de reactie van GS opgenomen en is aangegeven of er op basis van de zienswijze aanleiding is de tekst of kaarten van het Bodem- en waterprogramma provincie Utrecht 2022-2027 aan te passen en zo ja, wat de essentie van de wijziging is.

Lijst met indieners

Nr	Naam indiener zienswijze
1	Gemeente IJsselstein
2	Gemeente Nieuwegein
3	Gemeente Stichtse Vecht
4	Gemeente Utrecht
5	Gemeente Utrechtse Heuvelrug
6	Gemeente Veenendaal
7	Gemeente Woerden
8	Particulier
9	Particulier
10	Particulier
11	Particulier
12	Provincie Flevoland
13	Stichting Milieuzorg Zeist e.o.
14	Stichting Gezond Water
15	Utrechtse natuur- en milieuorganisaties
16	Utrechtse waterpartners bestaande uit de waterschappen, drinkwaterbedrijven en RWS Midden-Nederland

Algemene reacties

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	Nr	Naam indiener		
1.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	Recent heeft het Rijk besloten om de invoeringsdatum van de Omgevingswet met een half jaar uit te stellen naar 1 juli 2022. Dit betekent dat er ook meer ruimte is om dit ontwerp Bodem- en waterprogramma definitief vast te stellen. Op dit moment vindt nog volop overleg plaats over de invulling van het beleid. Wij verzoeken u deze tijd te gebruiken om de uitkomsten hiervan goed te laten landen in het definitieve bodem- en waterprogramma.	De planning van het vaststellen van het Bodem- en waterprogramma (BWP) is gekoppeld aan de vaststellingsdatum van het Nationaal Water Programma (NWP). Het NWP stelt namelijk de Stroomgebiedsplannen vast, waar de doelen en maatregelen uit het BWP onderdeel van zijn. Het BWP moet daarom voorafgaand aan het vaststellen van NWP door Provinciale Staten vastgesteld zijn. Het NWP wordt in het eerste kwartaal van 2022 door het Kabinet vastgesteld. De extra tijd tot de vaststelling wordt door ons inderdaad gebruikt voor de uitwerking van beleid. Niet alles kan vanuit juridisch oogpunt zonder inspraak in de definitieve versie van het programma worden opgenomen. Waar het juridisch mogelijk is, vindt er actualisatie plaats
2.	1 3 5 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Woerden	Kunt u aangeven welke financiële middelen de provincie beschikbaar stelt voor Groen groeit mee'?	Met het programma Groen Groeit Mee werken we samen met regionale partners in ruimtelijke zin aan een stevige positionering van (recreatief) groen, o.a. gekoppeld aan regionale programmering. We werken met een gefaseerde aanpak. Daartoe is in de eerste fase de (recreatief) groenopgave in beeld gebracht en zijn mogelijke financieringsvormen hiervoor geïnventariseerd. Vervolgstep is de programmering van de groene opgaven, waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van bestaande programma's en initiatieven. Vanuit het onderzoek naar de financieringsvormen is een aantal aanbevelingen gedaan, die de komende tijd verder wordt uitgewerkt en/of op haalbaarheid wordt onderzocht. Ook vindt een gezamenlijke inspanning plaats die mede gericht is op externe financiering en lobby. De Utrechtse regio zoekt hierbij nadrukkelijk de samenwerking met het nieuwe kabinet. In het "Utrechts Aanbod, voor een groen, gezond en bereikbaar Nederland" wordt gepleit voor een integrale benadering, waarin ook groene opgaven worden meegenomen met de groeiopgaven. Daarnaast wordt een rijksbijdrage gevraagd voor Groen Groeit Mee, vanuit de gedachte dat verstedelijking een rijksopgave is en daar de kwaliteit van de leefomgeving bij hoort. Groen Groeit Mee draagt bij aan het versterken van de leefomgeving. Op dit moment is nog niet aan te geven hoe groot de provinciale bijdrage in de toekomst zal zijn. In de huidige provinciale begroting is vooral procesgeld opgenomen, wat past bij de gefaseerde aanpak. De provincie betreft bovendien de groenopgaven bij haar eigen werkzaamheden. Zo nodigt de provincie uit tot meekoppelkansen en wil bij andere gebiedsontwikkelingen actief meewerken aan deze ontwikkelingen, en is de provincie bereid mee te

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	Nr	Naam indiener		
				denken en samen op te trekken in subsidieaanvragen als wordt bijgedragen aan substantiële groenopgaven.
3.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	Naamvoering bodem- & waterprogramma. De bodembevoegdheid is met de Omgevingswet overgegaan naar gemeenten. Vraag: Waarom is gekozen is voor de titel bodem - en waterprogramma en niet alleen een (grond)water programma?	De provincie houdt ook na de inwerkingtreding van de Omgevingswet nog taken en rollen die gerelateerd zijn aan de bodem, zoals aardkundige waarden, ontgrondingen, bodemvruchtbaarheid, en bodemenergie. Omdat we het water- en bodembeleid als complementair beschouwen, brengen we het in hetzelfde programma bij elkaar.
4.	8	Particulier	Alle bosgronden erkennen vanwege de unieke kwaliteiten. Vanwege deze kwaliteiten (die in eeuwen niet terugkeren) dienen er geen bosgronden meer te worden opgeofferd voor bijvoorbeeld rode functies.	Dit is een vraag voor het natuur- en ruimtelijke beleid. Het Bodem- en waterprogramma is op die keuze niet van toepassing. In het strategisch bosbeleid (vaststelling begin 2022) wordt het beleid voor de bescherming van waardevol oud bos geactualiseerd. De regels hiervoor landen in de (Interim) Omgevingsverordening en de Beleidsregels Natuur en Landschap.
5.	8	Particulier	Het illegale metaalrecyclingbedrijf in het landelijk gebied ten noorden van Maarsbergen (ten noorden van de Grift) dient als gevolg van de uitspraak van de RvS, op zo kort mogelijke termijn beëindigt te worden. De provincie wordt verzocht hierop actie te nemen richting de gemeente, omdat de gemeente onvoldoende actie neemt.	Deze reactie betreft de handhaving van een actuele situatie en heeft geen relatie met het BWP. De gemeente is bevoegd gezag en verantwoordelijk voor de handhaving. Dit verzoek kan niet worden gedaan via een zienswijze op het BWP.
6.	2	Gemeente Nieuwegein	Nieuwegein stelt de samenwerking met de provincie op prijs. We hopen in de toekomst op een constructieve manier samen te blijven werken met de provincie en andere betrokken, zoals waterschappen, waterleidingbedrijven, initiatiefnemers et cetera, in bodem- en waterkwesities, waarin voor elke partij duidelijk is welke rol wie aanneemt en wie het bevoegd gezag heeft.	Ook de provincie stelt de samenwerking op prijs en wil deze bij de uitvoering van het Bodem- en waterprogramma voortzetten. Duidelijkheid over rollen en verantwoordelijkheden is daarbij inderdaad belangrijk.
7.	4	Gemeente Utrecht	Met deze zienswijze sluiten wij aan bij onze vorige ambtelijke reacties waarin we aangegeven hebben ons in het algemeen inhoudelijk te kunnen vinden in het programma en de beleidskeuzes die daarin worden gemaakt. Daarnaast lezen we dat tijdens de uitvoering door de provincie wordt ingezet op samenwerking met bestuurlijke partners, waaronder gemeentes. Dit juichen wij toe. We zien daarom dat er op verschillende punten nog afstemmingsafspraken gemaakt moeten worden tussen de provincie Utrecht en gemeente Utrecht over de taken, rollen	Ook de provincie stelt de samenwerking op prijs en wil deze bij de uitvoering van het Bodem- en waterprogramma voortzetten. Duidelijkheid over rollen en verantwoordelijkheden is daarbij inderdaad belangrijk.

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	Nr	Naam indiener		
			en samenwerking. Dit gegeven wordt door ons onderstreept.	
8.	13	Stichting Milieuzorg Zeist e.o.	Alhoewel het Bodem- en waterprogramma een duidelijke opbouw kent, is dat door de vele, overigens relevante, thema's nog niet zo eenvoudig te doorgronden. Wellicht dus goed alsnog een meer algemeen schema op te nemen, zodat in die zin ook beter duidelijk wordt binnen welke kader de diverse thema's zijn uitgewerkt en met name ook hoe deze al dan niet met elkaar samenhangen.	Het bodem- en waterbeleid zal ook in een digitale versie worden vertaald. Dan worden de relatie van de verschillende thema's, ook met andere provinciale beleidsplannen, geografisch duidelijker. In de tekst is aangegeven welke relatie er bestaat met andere onderdelen en programma's. Ook hoofdstuk 2 bevat een overzicht met de relatie van het bodem- en waterprogramma met andere provinciale programma's.
9.	13	Stichting Milieuzorg Zeist e.o.	In het: 'Programma bodem en water' is een indrukwekkende lijst aan 'beleidskeuzen' en voornemens opgenomen, maar is het voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. toch niet altijd even duidelijk welke maatregelen nu echt dwingend zijn en welke niet. Meer in het bijzonder is zij voor een aanpak op 'systeemniveau'. Dat wordt dan weliswaar voorgestaan, althans wordt daaraan in het: 'Programma bodem en water' op diverse plekken gerefereerd, maar dat zou o.i. toch meer expliciet kunnen worden gemaakt.	Op welke manier maatregelen of beleid afdwingbaar zijn, kan afgeleid worden uit de toelichting die gegeven wordt bij de beleidskeuzen of maatregelen. Ook de toelichting die per onderwerp is gegeven op hoe we onze doelen willen bereiken, en wat onze rol daarin is, geeft inzicht daarin. Een aanpak op "systeemniveau" vinden wij van groot belang, en is daarom ook een rode draad door het programma. Daarom laten we dit dan ook op verschillende plekken terugkomen in de tekst.
10.	15	Utrechtse natuur- en milieuorganisaties	Tot slot doen we de oproep om interessante financieringsconstructies in beeld te brengen, zoals kosten voor vernatting en hoe deze kosten gedragen kunnen worden, bijvoorbeeld in de vorm van CO2 certificaten met 'Valuta voor Veen'	In de Regionale Veenweidestrategie (RVS, vast te stellen begin 2022) wordt de aanpak van bodemdaling vastgelegd. Dit onderwerp komt hierin zijdelings aan de orde. Bij de uitvoering van maatregelen in gebiedsprocessen speelt dit een veel prominere rol.
			Bestuurlijke reactie	
11.	16	Utrechtse waterpartners	Het ontwerp-programma Wonen en werken en de ontwerp-Omgevingsverordening zouden in onze optiek nog wel meer aandacht moeten besteden aan het bodem- en watersysteem en klimaatadaptatie. Deze aspecten vragen om betrokkenheid van de waterpartners. Vandaar dat wij u vragen om op korte termijn een gesprek te organiseren. Tijdens dit overleg willen wij graag met u het gesprek aangaan over de verdere uitwerking van het programma wonen en werken. Daarnaast willen wij graag met u nadere afspraken maken om te komen tot een gezamenlijke en integrale uitvoering van verschillende provinciale programma's, zoals de	Het provinciaal Programma Wonen en werken is een beleidsuitwerkingsprogramma, zoals omschreven in hoofdstuk 6.4 van de Omgevingsvisie Provincie Utrecht. Verdere concretisering vindt plaats door middel van planvorming in gemeenten, waarbij eventuele ondersteuning vanuit andere provinciale programma's en beleidsthema's kan plaatsvinden. Bij de concretisering in de gemeentelijke planvorming zijn aspecten op het gebied van bodem, water en klimaat belangrijke aandachtspunten. Hierover zijn ook regels opgenomen in onze Interim Omgevingsverordening. In de regionale programma's zijn algemene afspraken gemaakt over klimaatadaptatie. Afsproken is dat verdere uitwerking daarvan plaatsvindt in het kader van het convenant duurzaam bouwen. In het kader van dit programma monitoren we de voortgang van de algemene kwalitatieve afspraken en de uitvoering op programmaniveau. Het bodem- en

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	Nr	Naam indiener		
			programma's wonen en werken en het bodem- en waterprogramma (BWP).	watersysteem hebben wij betrokken bij onze opvatting over de nieuwe uitbreidingslocaties. De aandachtspunten die wij hierover hebben aangegeven kunt u terugvinden in ons BWP. We zullen samen met u bespreken hoe we deze betrokkenheid het beste vorm kunnen geven.

Hoofdstuk 1 (Inleiding)

Op dit hoofdstuk zijn geen zienswijzen binnengekomen.

Hoofdstuk 2 (Bodem- en waterprogramma)

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
12.	15	Utrechtse natuur- en milieuorganisaties	Neem het realiseren van klimaatbuffers als actie op in het Bodem- en Waterprogramma. In het Ontwerp Bodem- en Waterprogramma wordt voor de klimaatbuffers slechts verwezen naar het programma Groen Groeit mee. Wij zien graag dat het realiseren van deze buffergebieden, waar natuurlijke processen de ruimte krijgen, en die een grote bijdrage leveren aan een klimaatbestendige provincie, in het Bodem- en Waterprogramma wordt opgenomen.	U merkt terecht op dat de aanleg van klimaatbuffers (meekoppelen van groen-blaauwe projecten bij ruimtelijke ontwikkelingen) kunnen bijdragen aan de opgaven die zijn benoemd in het BWP. Er zijn relaties met klimaatadaptatie, het watersysteem, de bodem, waterkwaliteit en waterveiligheid. Het BWP is deels kaderstellend en deels uitvoerend. Voor de realisatie van deze groen-blaauwe projecten zijn programma's als het Programma klimaatadaptatie 2020-2023 en het Programma Groen groeit mee meer leidend.

Hoofdstuk 3 (Thematische uitwerking)

3.1 Overkoepelende thema's

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
13.	1 3 5 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	<p>In het bodem- en waterprogramma kiest de provincie voor een gebiedsgerichte aanpak. Deze focus op gebiedsgerichte aanpak roept bij ons een aantal vragen op.</p> <p>In het document lijkt er sprake te zijn van verschillende soorten van gebiedsgerichte aanpak. Dit maakt het voor de lezer verwarrend.</p> <p>Daarbij vraagt een gebiedsgerichte aanpak voor de gemeente maar ook de andere partners veel inspanning. In veel gebieden zal het de vraag zijn of een gebiedsgerichte aanpak gezien de benodigde inspanning loont.</p> <p>Wij verzoeken u in het document te verduidelijken om wat voor gebiedsgerichte aanpak(ken) het gaat. Gezien de benodigde capaciteit en middelen voor het realiseren van een gebiedsgerichte aanpak; kunt u aangeven wanneer en waarom u kiest voor een gebiedsgerichte aanpak?</p>	<p>Gebiedsgerichte aanpakken zijn bedoeld om complexe problemen op te lossen in gebieden waar meerdere belangen/meerdere opgaven spelen. Wij zijn ons bewust dat integrale gebiedsprocessen veel inspanning van alle betrokken partijen vragen. Dat neemt niet weg dat wij kiezen voor een gebiedsgerichte en integrale aanpak in die situaties waar wij denken dat het noodzakelijk is om tot robuuste oplossingen op de lange termijn te komen. Deze robuuste oplossingen voor duurzaam gebruik van de ondergrond staan ten dienste van diverse maatschappelijke opgaven en in het belang van alle betrokken partijen in een bepaald gebied. Verder zijn de bevoegdheden van verschillende ondergrondse thema's verdeeld over verschillende overheden. Het is van belang dat elke partij vanuit zijn eigen verantwoordelijkheden bijdraagt aan de integrale benadering en dat we gezamenlijk samen de systematiek vormgeven en gezamenlijk verkennen hoe deze te borgen (ieder weer vanuit haar eigen verantwoordelijkheden).</p> <p>Overigens is een gebiedsgerichte aanpak een andere systematiek dan het gebiedsgericht grondwaterbeheer van historische grondwaterverontreinigingen.</p> <p>Wij begrijpen uw verwarring in paragraaf 3.1 door de zin "Hierbij moet aandacht zijn voor de aanwezigheid en de (gebiedsgerichte) aanpak van historische grondwaterverontreinigingen met het oog op de kwaliteit van het grondwater". Wij bedoelde te zeggen dat er bij het ontwikkelen van een 3d-systematiek voor duurzaam gebruik van de ondergrond aandacht moeten zijn voor de grondwaterkwaliteit (doelen KRW en de GWR). De aanpak van historische verontreinigingen kan daardoor een onderdeel zijn van een gebiedsgerichte aanpak, maar dit is zeker niet noodzakelijk. De tekst in het BWP wordt hierop aangepast.</p> <p>Aanpassing tekst BWP 1e zin in 2^e alinea van inleiding paragraaf 3.1.1 "Hierbij moet aandacht zijn voor de aanwezigheid en de (gebiedsgerichte) aanpak van historische grondwaterverontreinigingen met het oog op de kwaliteit van het grondwater" vervangen door "Hierbij moeten de doelen voor grondwaterkwaliteit uit de KRW en de GWR (zie hoofdstuk 3.3) worden betrokken."</p>
14.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug,	<p>3D-systematiek van de ondergrond is een beleidskeuze die nadere uitleg verdient. Zoals nadere toelichting op initiatief, organisatie en systeem-aanpak van deze grote inspanning, alsook de stimulering & financiering. Hoe is de relatie met gebiedsgerichte aanpak?</p>	<p>Het wordt steeds drukker in de ondergrond, door de toenemende drukte staat de kwaliteit van de ondergrond onder druk en in de eerste stedelijke gebieden ontstaan de eerste knelpunten. De provincie neemt het initiatief om samen met de mede-overheden en stakeholders een 3D-systematiek te ontwikkelen, zodat toekomstige generaties ook gebruik kunnen maken van de kwaliteiten die de ondergrond heeft te bieden (bijv. schoon grondwater voor drinkwater en</p>

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
		Veenendaal, Woerden		duurzame energie). De focus zal in eerste instantie liggen op stedelijke gebieden, waar de eerste knelpunten in de ondergrond zichtbaar zijn en waar de te ontwikkelen 3D-systematiek gebruikt kan worden als gebiedsgerichte aanpak van de ondergrond. Wij kiezen voor deze gebiedsgerichte aanpak en de samenwerking met andere partijen, omdat het noodzakelijk is om in een aantal gebieden in de provincie gezamenlijk tot gebiedsspecifieke robuuste oplossingen op de lange termijn te komen. Wij zijn ons daarbij bewust dat integrale gebiedsprocessen veel inspanning voor alle partijen vragen. Robuuste oplossingen voor duurzaam gebruik van de ondergrond zijn wel ten dienste van diverse maatschappelijke opgaven en in het belang van alle betrokken partijen. "De provincie zal in de verkenningsfase van het ontwikkelen van een 3d-systematiek in de eerste gebieden de proceskosten en de projectbegeleiding voor haar rekening zal nemen. Bij een verdere uitwerking van de 3d-systematiek in een gebied na de verkenningsfase zullen er met betrokken partijen nadere afspraken gemaakt worden."
15.	4	Gemeente Utrecht	De paragraaf over duurzaam gebruik van de ondergrond vinden wij verwarrend. We vragen u dit te verduidelijken. De passage suggereert nu dat het provinciale beleid dienaangaande het gehele duurzame gebruik van de ondergrond betreft. Dit zien wij anders. Als voorbeeld: de bevoegdheid van de provincie met betrekking tot de kwaliteit van de bodem is vooral gericht op de grondwaterkwaliteit, terwijl de zorg voor de kwaliteit van het vaste gedeelte van de bodem bij de gemeenten ligt. Bovendien is in de Omgevingswet bijvoorbeeld de toedeling van functies aan locaties primair bij de lokale overheden neergelegd. Mogelijk kunt u de paragraaf wat meer toespitsen op de waterbelangen van de provincie.	<p>In het BWP hebben we het over duurzaam gebruik ondergrond en niet over grondgebruik. Het wordt steeds drukker in de ondergrond en in de stedelijke gebieden ontstaan de eerste knelpunten. Duurzaam gebruik van de ondergrond is ten dienste van diverse provinciale, gemeentelijke en waterschapsbelangen. Ook zijn de bevoegdheden van verschillende ondergrondse thema's verdeeld over verschillende overheden. Daarom zoeken we juist de samenwerking met de medeoverheden en stakeholders, zoals in toelichting is beschreven. Het is van belang dat elke partij vanuit zijn verantwoordelijkheden bijdraagt aan de integrale benadering en dat we gezamenlijk de systematiek vormgeven en gezamenlijk verkennen hoe deze te borgen (ieder weer vanuit haar eigen verantwoordelijkheden).</p> <p>Aanpassing tekst BWP: Toevoeging in toelichting 3.1.1: Duurzaam gebruik van de ondergrond is ten dienste van diverse provinciale, gemeentelijke en waterschapsbelangen. Ook zijn de bevoegdheden van verschillende ondergrondse thema's verdeeld over verschillende overheden. Het is van belang dat elke overheidspartij vanuit zijn eigen bevoegdheden, taken en verantwoordelijkheden bijdraagt aan de integrale benadering en dat we gezamenlijk de systematiek vormgeven en gezamenlijk verkennen hoe deze te borgen (ieder weer vanuit haar eigen taken en verantwoordelijkheden).</p>

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
16.	13	Stichting Milieuzorg Zeist e.o.	Goed dat aan overkoepelende thema's als: 'Duurzaam gebruik ondergrond' en: 'Circulair bodem- en waterbeheer' aandacht wordt gegeven, maar het zou o.i. dus goed zijn zoals ook in het hoofdstuk 2.1: 'Algemeen' reeds aangegeven, dat juist ook op basis 'systeembenadering' eerst integraal wordt aangegeven hoe men op niveau provincie als geheel tot een: 'Duurzaam en robuust bodem- en watersysteem' wenst te komen	Hoe wij een duurzaam en robuust bodem- en watersysteem willen bereiken zit opgenomen in hoofdstuk 2 en wordt verder uitgewerkt in de thematische uitwerking in hoofdstuk 3 en de gebiedsuitwerking in hoofdstuk 4: gebiedsgericht, integraal, in samenwerking met andere partijen, in verschillende rollen, in samenwerking met andere provinciale beleidsthema's en programma's. Het watersysteem is voor ons hierbij de basis.
17.	15	Utrechtse natuur- en milieuorganisaties	We merken op dat de intenties in het Ontwerp Bodem- en waterprogramma goed zijn, maar dat we in het algemeen hogere ambities, concrete acties, uitwerking en resultaatverplichtingen missen op de thema's circulaire economie en duurzame energie.	De provinciale ambities voor circulaire economie en duurzame energie zijn opgenomen in respectievelijk de provinciale Circulaire beleidsvisie en de Omgevingsvisie. De uitvoering van deze ambities zijn vastgelegd in respectievelijk de Uitvoeringsagenda Circulaire Samenleving en het programmavlan energietransitie. Met de uitvoering van het BWP willen wij bijdragen aan de ambities voor circulair en duurzame energie, en hebben daarom ook een aantal hoofdacties voor opgenomen. De langetermijnbeleidsvisie van Circulaire Samenleving wordt overigens verder uitgewerkt in een middellangetermijnstrategie waar ook de doelen en acties voor bodem en water concreter worden uitgewerkt. Het concreter maken van de bijdrage van het BWP aan duurzame energie is lastig, omdat de keuze voor bijvoorbeeld bodemenergie vaak afhankelijk is van niet-bodem factoren zoals de beschikbaarheid van andere duurzame alternatieven. Zie de toelichting van beleidskeuze 63 waarin we dit toelichten als voorbeeld.

3.2 Schoon oppervlaktewater

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
18.	15	Utrechtse natuur- en milieuorganisaties	3.2.2 Biologische doelen niet KRW-wateren Het is positief dat ook voor overige wateren een biodiversiteitsdoelstelling wordt geformuleerd. Door vervolgens enkel een inspanningsverplichting te stellen, is het onzeker of de doelen ook worden gehaald. Graag zien we hier een resultaatverplichting.	Biologische doelen voor niet-KRW wateren zijn gebaseerd op afspraken, geaccordeerd door de landelijke Stuurgroep Water eind 2013. In de Samenwerkingsovereenkomst 2018 met drie waterschappen in provincie Utrecht zijn deze afspraken verder uitgewerkt. Afsproken is dat er sprake is van een inspanningsverplichting. Dat wil niet zeggen dat daardoor de doelen niet worden gehaald. Dat hangt van verschillende factoren af. We bewaken de uitvoering van de maatregelen en de verbetering van de waterkwaliteit vanuit onze rol. De gemaakte afspraken zijn niet vrijblijvend..

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
19.	15	Utrechtse natuur- en milieuorganisaties	3.2.3 Opkomende stoffen Het is goed dat dit wordt benoemd. Bij reguleren wordt een onderzoek voorgesteld. Benoem daarnaast ook acties (en zorg dat daar dan middelen voor zijn).	Onder reguleren staat dat, indien er een ongewenste situatie ontstaat door het ontbreken van landelijke regelgeving, wij in overweging nemen om zelf regels te stellen. Voordat wij daartoe overgaan, verkennen we of dit noodzakelijk is. Dat is niet een onderzoek, maar een zorgvuldige afweging voor het gebruik van regelgeving vanuit de gedachte van deregulering. Wat betreft de concrete acties willen we samen met andere partijen op regionaal niveau maatregelen en activiteiten formuleren gedurende de looptijd van het BWP (2022-2027). Dit is een continuering van de huidige samenwerking.
20.	14	Stichting Gezond Water	Daarom vraagt SGW de Provincie Utrecht het onnodig achterlaten van ZZS en zware metalen door de sportvissers te voorkomen door in het visrecht op te (laten) nemen een verbod op het gebruik hiervan bij het sportvissen. Het gaat daarbij niet alleen om het visrecht dat de Provincie Utrecht zelf uitroept, want ook gemeenten, waterschappen en natuurorganisaties geven visrecht uit en kunnen daarin een verbod op het gebruik van vislood opnemen.	Voor het verlies van lood en andere stoffen bestaat op dit moment een vergunningplicht op grond van de Waterwet. De waterbeheerder is hiervoor bevoegd gezag. Vergunningaanvragen die niet aan de BBT-toets voldoen zullen in de regel worden afgewezen. Wij delen uw visie dat lood in de sportvisserij moet worden vervangen, door de juiste alternatieven. Op landelijk niveau zijn hierover afspraken gemaakt in de Green Deal Sportvisserij loodvrij (2018). Diverse partijen hebben de Green Deal ondertekend. De provincies zijn geen partij bij deze Green Deal. Door middel van de Green Deal wordt gewerkt aan bewustwording en acceptatie van alternatieven. Wij willen partijen de gelegenheid bieden om te voldoen aan de afspraken van de Green Deal en deze aanpak op dit moment niet doorkruisen. Bij het verlenen van nieuwe visrechten zullen wij bekijken of er mogelijkheden zijn om via die weg het gebruik van lood en andere ZZS tegen te gaan.
21.	6	Gemeente Veenendaal	Aangezien er nu al een toenemende behoefte aan zwemwater is en een toenemende druk op de huidige zwemwaterlocaties is te zien (zie de "Opgaven in beeld" van Groen Groeit Mee), zijn we benieuwd hoe concreet invulling wordt gegeven aan de doelstelling "...het bieden van voldoende gelegenheid om te zwemmen...". Mede in relatie tot de woningbouwopgaven in de Provincie in het algemeen en Veenendaal in het bijzonder, vraagt dit om een concretere uitwerking gekoppeld aan financiering. Kunt u aangeven welke (financiële) middelen de provincie hiervoor beschikbaar stelt?	De provincie Utrecht onderschrijft het belang van meer zwemwateren en probeert vanuit diverse invalshoeken de stijgende behoefte aan zwemwater te agenderen via beleidsprogramma's en bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Zo wordt in het kader van het nog vast te stellen provinciaal programma Recreatie en Toerisme 2022-2025, als ambitie opgenomen. - We onderzoeken waar mogelijkheden zijn om oppervlaktewater de status officiële zwemlocatie te geven om het aanbod aan veilig zwemwater te vergroten. - We benutten, samen met gemeenten en waterschappen, kansen in gebiedsontwikkelingen om het aantal zwemlocaties uit te breiden. Voor eerstgenoemde onderzoek wordt via het programma onderzoeksbudget gevraagd. Het daadwerkelijk realiseren van meer zwemwater ligt bij andere partijen (vaak gemeenten/recreatieschap, of een recreatiebedrijf/camping/landgoedeigenaar of andere exploitant). Hiervoor heeft de provincie geen budget beschikbaar.

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
				De Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden (Whvbz) (in de toekomst Omgevingswet) wordt namens de provincie uitgevoerd door de Regionale uitvoeringsdienst Utrecht (RUD). Een initiatiefnemer kan in gesprek gaan met PU/RUD en het waterschap over de mogelijkheid of op een specifieke plek een nieuwe officiële zwemwaterlocatie mogelijk is. Voor het proces voor het aanwijzen als officieel zwemwater wordt binnen Nederland het protocol 'Aanwijzen en afvoeren van zwemlocaties' gehanteerd. Voor dit proces vervult de PU/RUD de regisseursfunctie.
22.	11	Particulier	<p><i>3.2.3 Opkomende stoffen</i></p> <p>Er ontbreekt in uw visie de schadelijke en kankerverwekkende stof Benzo(k)fluoranteen die het oppervlaktewater vervuilen. Deze stof komt in grote hoeveelheden vrij bij verbranding van o.a. hout. Houtstook vervuult dus naast lucht ook in belangrijke mate het oppervlaktewater.</p>	<p>De door u genoemde stof Benzo(k)fluoranteen is een van de vele chemische verbindingen die worden gevolgd als het gaat om waterkwaliteit. We noemen deze stoffen niet allemaal afzonderlijk in het BWP. Het betreft een stof uit de Europese richtlijn prioritare stoffen (2013) en deze maakt onderdeel uit van de chemische kwaliteit van oppervlaktewater volgens de Kader Richtlijn Water (KRW). De Europese richtlijn prioritare stoffen is verwerkt in nationale regelgeving (Besluit kwaliteitseisen monitoring water Bijlage I (2009)). De stof maakt dus al langer onderdeel uit van het nationale beleid. De waterbeheerders zijn bekend met het fenomeen van atmosferische depositie van stoffen in het water en bodem.</p> <p>Het Rijk, gemeenten en provincies hebben in het Schone lucht akkoord (13/1/2020) afspraken gemaakt over maatregelen en acties voor het verbeteren van de luchtkwaliteit in Nederland, waaronder houtrook. Luchtkwaliteit is geen onderdeel van het BWP.</p>
23.	10	Particulier	<p><i>3.3.2, verontreiniging bodem en water.</i></p> <p>Verontreiniging bodem en water. Het blijkt dat particuliere houtstook een grote bijdrage levert aan de verontreiniging van oppervlaktewater. Er moet een verbod komen op alle vormen van houtstook.</p>	<p>De waterbeheerders zijn bekend met het fenomeen van atmosferische depositie van stoffen in het water en bodem.</p> <p>Het Rijk, gemeenten en provincies hebben in het Schone lucht akkoord (2020) afspraken gemaakt over maatregelen en acties voor het verbeteren van de luchtkwaliteit in Nederland, waaronder houtrook. Luchtkwaliteit is geen onderdeel van het BWP.</p>
24.	13	Stichting Milieuzorg Zeist e.o.	<p>Meer in het bijzonder dus op zich wel fantastisch dat m.b.t. wat dan als 'Overig water' wordt aangeduid, dus niet-KRW-wateren, nu ook biologische doelen zijn opgenomen, inclusief ook de zogenaamde 'Waterparels'. Juist ook het bereiken van doelen in de 'Overige wateren' zullen, zoals ook wordt aangegeven, uiteindelijk ook voor het bereiken van doelen KRW-waterlichamen van belang moeten worden geacht. Het gaat immers uiteindelijk toch om één watersysteem!</p>	<p>We zijn verheugd te vernemen dat u zich kunt vinden in ons beleid.</p>

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
25.	8	Particulier	<p>3.a. Voor de wateren De Heijgraaf en De Grift bij Maarsbergen s.v.p. een hoge ambitie opnemen voor wat betreft de biologische doelen.</p> <p>3.b. Op de Heijgraaf dient geen oppervlaktewater van woonwijken/bedrijventerreinen/verharde wegen te worden geloosd. Gaarne opnemen dat dit een geïsoleerde waterstroom dient te blijven / te worden.</p> <p>3.c. Gaarne opnemen dat de verdrogende werking van de Heijgraaf op de omliggende natuur en landschap wordt aangepakt door middel van maatregelen om het water langer in het gebied te houden. De Heijgraaf dient omgevormd te worden in doorstroommoeras (zie KRW).</p>	<p>3.a. Als provincie bieden wij kaders aan de waterschappen om te komen tot het bepalen van een passende waterkwaliteit. Deze kaders bieden voldoende houvast voor het bereiken van een optimale waterkwaliteit. Met de waterschappen is afgesproken dat zij doelen opstellen in samenspraak met het gebied, die vervolgens door de provincie worden vastgelegd in het Bodem- en waterprogramma.</p> <p>3.b. De inrichting van het watersysteem is een bevoegdheid en verantwoordelijkheid van het waterschap. Voor de Heijgraaf varieert de doelstelling van basiswater tot natuurwater in verband met de ligging ten opzichte van N2000 gebied. Deze ecologische kwaliteit wordt gebruikt bij de beoordeling van gebiedsontwikkelingen.</p> <p>3c: In verschillende paragrafen in dit BWP blijkt dat ons beleid zich nog richt op het vasthouden van water (paragraaf 3.2.1 Circulair bodem en watersysteem, in paragraaf 3.3.6 Schoon grondwater voor natuur en in paragraaf 3.4.2 Sponswerking en bodemvruchtbaarheid).</p> <p>Uitwerking vindt plaats in de Blauwe agenda Utrechtse Heuvelrug, in de aanpak van verdroging van grondwaterafhankelijke natuur in het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en in het Programma Klimaatadaptatie 2020-2023. Bij het zoeken naar passende maatregelen worden partijen in het gebied betrokken, om een maatregelenprogramma op te stellen waarin de maatschappelijke belangen zijn afgewogen.</p>
26.	5	Gemeente Utrechtse Heuvelrug	<p>U geeft aan biologische doelen te willen stellen aan de niet-KRW wateren (overige wateren) als beleidskader voor het toetsen van nieuwe ontwikkelingen. Een aantal oppervlaktewateren in de gemeente Utrechtse Heuvelrug voldoen niet aan doelen die worden gesteld. Er is echter op dit moment geen budget gereserveerd voor de verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater.</p> <p>Bent u bereid om middelen ter beschikking te stellen voor het bereiken van deze doelen?</p>	<p>Voor de doelen voor oppervlaktewaterkwaliteit zijn afspraken gemaakt over rollen en verantwoordelijkheden met de waterschappen. De waterschappen zijn verantwoordelijk voor de noodzakelijke maatregelen in het watersysteem. Daarnaast zijn er andere overheden, waaronder gemeenten, en andere partijen die een bijdrage kunnen leveren aan de verbetering van de waterkwaliteit. De waterschappen maken met deze partijen hierover afspraken.</p> <p>De provincie Utrecht zet eigen beleid en instrumenten in, zoals subsidies, ook vanuit andere beleidsvelden, zoals natuur, landbouw en klimaat om de waterkwaliteit te verbeteren. Deze staan ook genoemd in het BWP. Er zijn geen middelen gereserveerd voor versnelling van het bereiken van de doelen overig wateren.</p>

3.3 Schone bodem en grondwater

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
27.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	<p>Voorts blijkt het inrichten van gebiedsgericht beleid of gebiedsgerichte aanpak, zeker volgens de systematiek van de WBB, een zeer langdurig, arbeidsintensief, juridisch complex en dus ook een kostbare aangelegenheid.</p> <p>Mede gezien het huidige (beperkte) aantal gebieden waar dat concreet voor is ingericht, vragen wij ons af welke vorm van gebiedsgericht beheer u voor ogen heeft en onder welke voorwaarden dit werkbaar zal zijn. Wij verzoeken u de door u bedoelde 'gebiedsgerichte aanpak concreet te maken en tevens aan te geven hoe u de benodigde capaciteit en middelen gaat realiseren?</p>	<p>Een gebiedsgerichte aanpak is een andere systematiek dan het gebiedsgericht grondwaterbeheer (GGB) van de Wbb. Daar waar een GGB zich alleen richt op het aanpakken van historische verontreinigingen, is de reikwijdte van een gebiedsgerichte aanpak zoals we bedoelen in het BWP veel omvangrijker. In de Omgevingsverordening nemen we wel (beleidsneutraal) de regels en de systematiek van de GGB's zoals die nu zijn opgenomen in de Wbb op, zodat hiermee reeds beschikte locaties opgenomen kunnen worden in een gebiedsaanpak. Gemeenten en de provincie hoeven hier geen gebruik van te maken. We evalueren de komende jaren of deze regels nodig zijn en/of aanpassing behoeven. De aanpak van historische verontreinigingen kan een onderdeel zijn van een gebiedsgerichte aanpak, maar dit is zeker niet noodzakelijk. Wij gaan mee in de constatering van de gemeenten dat een gebiedsgerichte aanpak, zeker ten aanzien van historische verontreinigingen, niet altijd loont. We willen dan ook vooral inzetten op het meenemen van historische verontreinigingen in een gebiedsgerichte aanpak, daar waar de verontreinigingen de huidige of toekomstige functies in de weg zitten. We zullen beleidskeuze 14 en de voorgestelde maatregelen in hoofdstuk 3.3.2 hierop aanpassen.</p> <p>Aanpassing tekst BWP Beleidskeuze 14 en toelichting beleidskeuze 15 en 19 aanpassen zoals hierboven beschreven.</p>
28.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	<p>Er wordt op diverse plaatsen in het stuk verwezen naar situaties waar '(g)een gebiedsgerichte aanpak geldt...'. Kan de provincie in het document inzicht geven op een kaartje van de gebieden waar momenteel een op basis van de WBB ingesteld gebiedsgericht beheer geldt? Vraag: Het WBB-kader voor gebiedsgerichte aanpak komt te vervallen en introduceert de Provincie hier een '...gebiedsgerichte aanpak... met een voor ons onbekend geheel. Koppel de Gebiedsgerichte aanpak los van het WBB-GGB en omschrijf wat de doelstellingen en uitgangspunten gaan worden bij een Gebiedsgerichte aanpak nieuwe stijl, i.e. dit in gezamenlijkheid met de partners te ontwikkelen. Wie is verantwoordelijk voor het initiëren, organiseren, financieren en realiseren van het GGB-nieuwe stijl? Het simpelweg verwijzen naar een niet nader gespecificeerd begrip is onvoldoende.</p>	<p>Op dit moment is in de gemeente Utrecht gebiedsgericht grondwaterbeheer (GGB) ingericht. Er zijn verregaande plannen om ook in Woerden een GGB in te stellen.</p> <p>Een gebiedsgerichte aanpak is anders dan een gebiedsgerichte grondwaterbeheer (GGB). In het BWP zullen we verduidelijken dat een gebiedsgerichte aanpak niet hetzelfde is als gebiedsgericht grondwaterbeheer (GGB). Omdat we verwachten dat er in de toekomst een aantal gebiedsgerichte aanpakken worden opgesteld, willen we deze niet vastleggen op een statische kaart bij dit programma. Indien er sprake is van het inrichten van een gebiedsgerichte aanpak zullen wij de betreffende omgevingsdiensten uiteraard betrekken zodat de begrenzing van de gebieden bekend is. Hoe het kader voor 'gebiedsgerichte aanpak eruit zal willen we samen met onze partners verder uitwerken.</p> <p>Voor grondwaterkwaliteit nemen we nu als overbrugging de kaders die gelden voor een GGB vanuit de Wbb over in de Omgevingsverordening. Wanneer de</p>

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
			<p>Voorstel: Sluit aan bij de bestaande Wbb situatie waarbij gekozen kan worden voor een gebiedsgerichte aanpak alleen als daar voldoende aanleiding voor is en toegevoegde waarde heeft. Hierbij hoeft dan niet alleen de grondwaterkwaliteit leidend te zijn, maar kunnen ook de andere grondwaterthema's als kwantiteit, bodemenergie en klimaatadaptatie opgenomen worden. Nu lijkt het alsof het vooral vanuit de gebiedsgerichte aanpak en voor historische gevallen is bedoeld terwijl de intentie breder zou moeten zijn.</p> <p>Vraag: Wie gaat het inrichten van een gebiedsaanpak betalen? Gebiedsgerichte plannen, althans als bedoeld in de WBB, zijn kostbaar en vergen afstemming en betrokkenheid van de partners en is daarmee ook een drempel om te starten, waarbij je je af kunt vragen of hier niet onnodig kosten gemaakt worden.</p> <p>Vraag: Is de provincie voornemens om middelen of capaciteit vrij te maken om partners/initiatiefnemers te verleiden tot een gebiedsaanpak?</p>	<p>kaders voor een gebiedsaanpak nieuwe stijl verder zijn uitgewerkt, kunnen we deze regels in de verordening aanpassen.</p> <p>Voor de uitwerking van nieuwe kaders voor de gebiedsaanpak in het grondwaterbeheer zullen wij capaciteit vrijmaken. Dit wel op voorwaarde dat er voldoende budget vanuit het Rijk beschikbaar wordt gesteld voor deze werkzaamheden. Afhankelijk van het onderwerp en doel van een gebiedsaanpak verwachten wij van de betrokken partners zelf ook inzet.</p> <p>Aanpassing tekst BWP Aanpassing van toelichting van beleidskeuze 19. Verduidelijking dat we het kader voor een GGB opnemen in de omgevingsverordening, maar dat deze niet gebruikt hoeft te worden in een gebiedsaanpak. Deze regels maken het alleen mogelijk om beschikte gevallen van verontreinigingen in een gebiedsaanpak op te nemen.</p>
29.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	<p>Zoals u stelt, is de invulling van het bodem-waterprogramma in samenspraak met partners opgesteld. Een onderdeel als het formuleren van beleid ten aanzien van b.v. grondwater raakt de bevoegdheden van de provincie, de gemeenten en de waterschappen. Afstemming van en instemming met het beleid is daarom belangrijk. Wij zien graag een bevestiging dat u de huidige intensieve samenwerking voortzet.</p>	<p>We willen graag de huidige intensieve samenwerking op bodem en grondwater voortzetten. Er zijn een aantal onderwerpen, zoals de invulling van de gebiedsgerichte aanpak, die we met de partners willen afstemmen.</p>
30.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse	<p>Aangezien de uitwerking van het beleid nog volop in ontwikkeling is, kan de gemeente nog niet overzien wat de beleidskeuzes van de provincie gaan betekenen in juridische en financiële zin.</p>	<p>De ambitie (en wettelijke taak) kan alleen worden uitgevoerd met voldoende financiële middelen. De provincie zal in ieder geval in 2022 de kosten voor de gemeenten en waterschappen betalen voor zover deze niet gedekt worden door het Rijk. De</p>

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
		Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	Instemming met de voorgenomen uitwerking van het beleid is wat betreft de gemeente onder voorbehoud dat er voldoende financiële middelen beschikbaar komen. Wij zien graag dat in het bodem en waterprogramma een zinsnede wordt opgenomen dat de gezamenlijk te bereiken ambities afhankelijk is van de beschikbare middelen bij alle betrokken partners.	provincie is voor de uitvoering van haar taken ook afhankelijk van voldoende financiering door het Rijk na 2022. De effecten op de organisaties en de risico's van de beleidskeuzes zullen in de werkgroep beleidskeuzes verder worden uitgewerkt. Aanpassing tekst BWP Wijziging in toelichting beleidskeuze 13. Bovenstaande opnemen.
31.	6	Gemeente Veenendaal	<p>Onzes inziens ontbreekt in het programma een lijst met verontreinigingsgevallen waarbij de aanwezige (grondwater)verontreinigingen het verwezenlijken van de milieudoelstellingen voor grondwater (artikel 4 KRW) in gevaar kan brengen. Het betreft veelal verontreinigingspluimen uit puntbronnen (verontreinigde bodems), waarvan de aard en omvang een reëel potentieel risico vormen voor bedreigde objecten zoals bijvoorbeeld drinkwaterwinningen of oppervlaktewater. Dergelijke verontreinigingsgevallen raken direct de doelen en belangen van de KRW en dienen derhalve opgenomen te worden in het waterprogramma KRW. In principe dienen hier, middels een aanvullende trendbeoordeling, de effecten van de aanwezige verontreinigingspluimen te worden geregistreerd en bijgehouden. Dit heeft een directe relatie met p35, reguleren, waarbij aangeeft geen nieuwe monitoring in te richten.</p> <p>Voor de gemeente Veenendaal betreft het concreet een tweetal projecten gelegen binnen of direct grenzend aan de boringsvrije zone van de drinkwaterwinning Veenendaal, respectievelijk:</p> <p>Rozenstraat 19 (Trivium): Het betreft een grote, ernstige grond- en grondwaterverontreiniging binnen de boringsvrije zone, waarbij de aanwezigheid van zaklagen niet kan worden uitgesloten en het gedrag van de pluim in verticale richting niet in beeld is (i.e. uitstroming naar het pakket drinkwaterwinning!);</p>	<p>De lijst met verontreinigingslocaties wordt opgenomen in het Bodeminformatiesysteem (BIS). Hier wordt in het programma naar verwezen. Het voordeel van het BIS is dat de status van deze locaties veranderd kan worden; bijv. van locaties waarvan een sanering afgerond is en daarmee geen bedreiging meer vormt voor de KRW-doelen.</p> <p>Wat betreft de twee locaties: de onheroeppelijk geworden beschikkingen zijn leidend dus als hiervoor ernst-niet spoedeisend beschikt is dan gaan we zonder nieuwe feiten en omstandigheden vanuit dat er geen risico's zijn voor de kwetsbare objecten (en daarmee de KRW-doelstellingen). Mocht het zo zijn dat bij nieuwe ontwikkelingen (bijv. bedrijfssluiting of een ruimtelijke activiteit) er uit bodemonderzoek blijken dat er mogelijk wel sprake is van risico's, dan zal op basis van de provinciale verordening de gemeenten en initiatiefnemer de provincie hiervan op de hoogte moeten stellen en dan moeten wij ons vanuit onze beide bevoegdheden beoordelen wat er voorafgaande aan de ontwikkeling moet gebeuren.</p>

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
			<p>Nieuweweeg 2a (vm. Dishman): Gelegen juist op de grens van de boringsvrije zone is verspreiding naar het winpakket waterwinning geconstateerd. Hier geldt een saneringsbeschikking WBB en wordt de verontreiniging in het kader van de bedrijfsvoering actief beheerd. In het geval van wijzigingen in de bedrijfsvoering of faillissement o.g. vormt ook deze verontreiniging een potentieel risico voor de diepere grondwaterkwaliteit in de directe nabijheid van de drinkwaterwinning.</p> <p>Voor beide projecten is weliswaar middels een beschikking WBB vastgelegd dat de verontreinigingen, in de huidige status quo, geen directe risico's veroorzaken. Onzes inziens ontslaat dit de verantwoordelijke voor het grondwater niet van de KRW-plicht de risico's in de tijd te registreren en trends te bewaken.</p> <p>Wij verzoeken u een concrete lijst op te nemen met de projecten in de provincie Utrecht die een directe bedreiging vormen voor de KRW-doelstellingen met daarin tenminste opgenomen de bovengenoemde projecten in Veenendaal.</p>	
32.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	<p>Bevoegdheden grond en grondwater: De Provincie is vanuit de KRW verplicht een Waterprogramma op te stellen in verband met haar systeem-verantwoordelijkheid voor het grondwater. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het bodembeleid vanuit de RO-verantwoordelijkheid en uitgangspunten Omgevingswet, Ow. De samenwerking tussen partijen betreft het scheidingsvlak, in hoeverre een grondwaterverontreiniging een risico vormt en of dit moet leiden tot een sanering van grond (bron) en/of grondwater. De onderzoeksplicht, bevoegdheden en saneringsmeldingen tussen gemeente en initiatiefnemer dan wel provincie en initiatiefnemer moeten dan helder zijn.</p>	<p>Ten aanzien van historische grondwaterverontreinigingen is het beleid grotendeels ingegeven door de doelen van de KRW en de zorgplicht t.a.v. grondwaterkwaliteit en drinkwaterbescherming. Alleen in de gebiedsaanpakken zal mogelijk extra ambitie voor de kwaliteit van het grondwater ter sprake komen. De kaders voor gebiedsaanpakken worden nog verder uitgewerkt met de partners. We zullen dit aangeven in het programma.</p> <p>Het onderscheid tussen bodem en grondwater is overgenomen uit de Omgevingswet.</p> <p>De taakverdeling en verdeling van verantwoordelijkheid is gedeeltelijk vastgelegd in de wetgeving. De verdere invulling en exacte taakverdeling wordt door de wetgever open gelaten voor eigen invulling. We werken deze invulling gezamenlijk met de gemeenten, waterschappen en omgevingsdiensten uit in de werkgroep Beleidskeuzen. De invulling van de beleidsuitgangspunten vindt plaats in de Omgevingsverordening (en het omgevingsplan en waterschapsverordening). Dit kunnen partijen aanpassen wanneer dit nodig is.</p>

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
			<p>Verzoek: Om onderscheid te maken wat de provincie verplicht is te regelen vanuit de KRW en waar de provincie kiest voor een verdergaande ambitie voor het grondwater.</p> <p>Vraag: Het in het BWP geformuleerde onderscheid grond en grondwater komt niet overeen met de beoogde splitsing zoals opgenomen in de KRW en Ow. Is dit een bewuste keuze?</p> <p>Verzoek: Op basis van het bovenstaande is een nadere invulling gewenst waar de raakvlakken liggen tussen Ow en KRW: Wie moet wat gaan doen, en waar verwachten we dat we elkaar kunnen aanvullen (de samenwerking)</p>	<p>Aanpassing tekst BWP</p> <ul style="list-style-type: none"> - Toevoeging over het opstellen van een handreiking voor gemeenten over reguleren van grondwaterverontreiniging in omgevingsplan (paragraaf 3.3.2.2, onder 'stimuleren'). - Nadere toelichting tekst paragraaf 3.3.2.2 onder 'reguleren'. Uitwerking van regels in de omgevingsverordening toegevoegd. - Wijziging toelichting beleidskeuze 16. Uitkomsten werkgroep beleidskeuzes over taakverdeling toegevoegd. - Wijzigen beleidskeuze 17 om de verdeling taken te verduidelijken.
33.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	<p>Op diverse plekken in het document wordt gerefereerd naar werkgroepen, waaronder de werkgroep beleidskeuzes. In het document wordt aangegeven dat in deze werkgroep beleidsafspraken worden gemaakt. De werkgroep beleidskeuzes kan beleid voorbereiden, echter deze werkgroep heeft niet het mandaat om beleid vast te stellen. Dit zal op daarvoor passende wijze moeten gebeuren, afhankelijk van welke afspraken er gemaakt worden.</p> <p>Opmerking: beleidsafspraken worden voorbereid in werkgroepen en vastgelegd op de daarvoor passende wijze.</p>	<p>De werkgroep heeft inderdaad niet het mandaat om beleid vast te stellen. De vastlegging moet op passende wijze gebeuren. Daarbij komt ook dat dit programma voor 6 jaar geldt en nog niet duidelijk of de werkgroep Beleidskeuzes blijft bestaan na dit jaar. We zullen daarom de verwijzing naar de werkgroep Beleidskeuzes waar relevant verwijderen en daarvoor in de plaats opnemen dat we afspraken met onze partners (gemeenten, waterschappen en omgevingsdiensten) maken over het beleid.</p> <p>Aanpassing tekst BWP Wijziging zoals hierboven voorgesteld.</p>
34.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	<p>Pag. 33: Ernstige niet-spoedeisende verontreinigingen hoefden onder de Wbb niet direct aangepakt worden; dat kon op een natuurlijk moment. Deze resterende verontreinigingen zijn op veel locaties in de bodem aanwezig en voor een deel beschikt. Deze beschikte locaties moeten onder de Omgevingswet op een natuurlijk moment worden opgeruimd door de initiatiefnemer.</p>	<p>Vraag 1: De zinssnede kan inderdaad verduidelijkt worden. We zullen dit aanpassen zodat het aansluit op de afspraken in de werkgroep Beleidskeuzes. Wel is het zo dat in de bruidsschat (Artikel 2.3.6a.4.2 van het Aanvullingsbesluit Bodem) aangegeven staat dat een initiatiefnemer maatregelen moet nemen om een verontreiniging in de bodem ongedaan te maken, voor zover dat redelijkerwijs mogelijk is in samenhang met de activiteit. Hieronder valt ook de verontreiniging in het grondwater. Onder de Omgevingswet verhuist een aantal bevoegdheden van het Rijk naar gemeenten en waterschappen. Het Rijk zorgt er met het Invoeringsbesluit voor dat de betreffende regels automatisch in het omgevingsplan of de waterschapsverordening komen. Dit heet ook wel de 'bruidsschat'. Het artikel waarin de beschikte ernstig, niet spoedeisende verontreinigingen zijn geregeld is.</p>

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
			<p>Dat beschikte locaties moeten onder de Omgevingswet op een natuurlijk moment moeten worden opgeruimd door de initiatiefnemer, lijkt een verzwaring.</p> <p>Vraag: Het klinkt alsof dit door het Rijk zo is geregeld maar dit is niet zo! Waar komt dit vandaan? Is dit de interpretatie van de KRW (via het Rijk), interpretatie door de provincie van de KRW en de OW of een ambitie die de provincie mee wil geven aan gemeenten? Daarnaast is dit nu ook niet zo afgesproken in de werkgroep beleidskeuzes. Hier zal een inspanningsverplichting gelden waarbij gemeente zelf een afweging mag maken op basis van kosteneffectiviteit.</p> <p>Vraag: Klopt het schema figuur 4 bij ernstig niet spoed beschikt is overgangsrecht + bruidsschat? Het is namelijk geen overgangsrecht (behalve bij nazorg) en de bruidsschat waarnaar verwezen wordt, is maar ten dele van toepassing.</p>	<p>De gemeenten moeten verder uitwerken wat redelijkerwijs gevraagd kan worden. Dit is in principe een voortzetting van het natuurlijke moment van de Wbb. De provincie zal hier geen invulling aan geven voor de gemeenten. Wel zal in de werkgroep Beleidskeuzes in samenwerking met gemeenten, omgevingsdiensten en waterschappen een handreiking opgesteld worden hoe de gemeente invulling kan geven aan deze bruidsschatregel en hun ambitie in bodemkwaliteit in het omgevingsplan.</p> <p>Vraag 2: Beschikte locaties vallen (o.a.) onder overgangsrecht als sprake is van gebruiksbeperkingen/beheersmaatregelen. Dat kan dus zeker het geval zijn bij locaties die beschikt zijn als ernstig, niet-spoed. De meeste beschikte niet-spoed locaties zullen echter niet onder het overgangsrecht vallen. Daarnaast zijn dit soort locaties (ernstig, dus met overschrijdingen van de interventiewaarden) geregeld in artikel 2.3.6a.4.2 van het Aanvullingsbesluit Bodem.</p> <p>Aanpassing tekst BWP Wijziging zoals in beantwoording van vraag 1 aangegeven. Wijziging opgenomen in inleidende tekst van paragraaf 3.3.2.2</p>
35.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	<p>Pag. 34 participeren</p> <p>2e bullit: We geven met gemeenten, waterschappen, omgevingsdiensten en drinkwaterbedrijven invulling aan het beleid voor historische grondwaterverontreinigingen en maken hier afspraken over in de werkgroep Beleidskeuzes.</p> <p>Voorstel: We stellen in samenspraak met gemeenten en waterschappen het beleid op voor historische grondwaterverontreinigingen op.</p>	<p>Voorstel akkoord. We schrappen de verwijzing naar de werkgroep beleidskeuze omdat deze tekst anders niet 6 jaar actueel blijft.</p> <p>Aanpassing tekst BWP Zoals hierboven beschreven.</p>
36.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	<p>Pag. 35 reguleren</p> <p>Onderstaande voorstellen voor toevoegingen in de tekst: Voorstel: 1' bullit Regels over hoe en <u>wanneer</u> een grondwatersanering moet worden uitgevoerd.</p>	<p>1^e bullit: regels gesplitst in regel hoe een grondwatersanering uitgevoerd moet worden en regel over wanneer een grondwatersanering moet worden uitgevoerd.</p> <p>2^e en 4^e bullit: Inmiddels is over dit beoordelingskader met u gesproken in de werkgroep beleidskeuzes. We hebben het beoordelingskader en kader voor het stellen van doelen opgenomen in Annex 2 van het BWP.</p> <p>5^e bullit: De monitoring van historische puntverontreinigingen gaat beleidsneutraal over t.a.v. de Wbb. Dit betekent dat als uit de beoordeling van een pluim volgt dat er gemonitord moet worden dat de saneerder hiervoor verantwoordelijk is. In de</p>

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
			<p>Voorstel: 2e bullit We stellen in samenspraak met de gemeenten een beoordelingskader op</p> <p>Voorstel: 4' bullit We stellen in samenspraak met de partners kader op...</p> <p>Vraag: 5de bullit Het '<i>We richten geen aanvullende fysieke monitoring in...</i>' kan niet echt als <i>het reguleren</i> of het bereiken van een beleidskeuzes worden gezien. Dit lijkt veeleer een financieel argument waarbij in het midden blijft wie dan wel de monitoring moet gaan doen/uitvoeren/betalen. Wie is verantwoordelijk voor de monitoring?</p>	<p>zin hiervoor wordt aangegeven dat reguleren wanneer we via maatwerkvoorschriften aangeven dat moet worden gemonitord. Dit zal worden gericht aan de initiatiefnemers van de sanering. We zullen dit opnemen in de tekst. Deze invulling van het monitoren van pluimen is in lijn met de huidige invulling onder de Wbb. Daarnaast zetten we ook het algemene monitoringsnetwerk voor de KRW voort.</p> <p>Aanpassing tekst BWP Aanpassingen voor bullit 1 en 5 zoals hierboven beschreven.</p>
37.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	<p>Pag. 35 beleidskeuze 14</p> <p>De provincie zet in op het verbeteren van de grondwaterkwaliteit door het opstellen van een integrale gebiedsgerichte aanpak in samenwerking met onze partners in de gebieden.</p> <p>Vraag: Waar en voor welke gebieden wordt dit dan verwacht?</p>	<p>We verwachten dat gebiedsgerichte aanpakken worden ingezet daar waar verschillende opgaven samen komen (bijv. grondwaterkwaliteit, energietransitie en RO-opgaven). Daar waar een gezamenlijke, integrale aanpak met verschillende partners gewenst is en de door de provincie opgestelde algemene regels in de weg staan van praktische oplossingen. Overigens hoeven gebiedsaanpakken niet alleen door de provincie geïnitieerd te worden. Andere overheidsorganisaties kunnen ook het initiatief nemen tot een gebiedsaanpak. De provincie zal dan aansluiten vanuit haar belang.</p> <p>Het kader voor de gebiedsaanpakken moet nog worden uitgewerkt. Dit doen we samen met de werkgroep beleidskeuzes.</p>
38.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	<p>Pag. 36 beleidskeuze 15</p> <p>In gebieden waar geen gebiedsaanpak geldt, stellen we algemeen beleid en algemene regels op ten behoeve van het behoud en de verbetering van de kwaliteit van het grondwater.</p> <p>Opmerking: Dit dient in relatie te staan met de beleidsneutrale overgang van de WBB naar de OW.</p>	<p>De algemene regels inderdaad zo veel mogelijk beleidsneutraal t.o.v. de Wbb en de circulaire. We zullen dit opnemen in de toelichting van de beleidskeuze 15 en onder 'reguleren' in paragraaf 3.3.2.2.</p> <p>Ook schrappen we onder 'reguleren' de verwijzing naar de regel over het saneren van mobiele verontreinigingen in grondwaterbeschermingsgebieden. Dit is niet beleidsneutraal t.o.v. de Wbb. Dit is met uw gemeenten besproken in de werkgroep beleidskeuzes.</p> <p>Aanpassing tekst BWP Zoals hierboven beschreven.</p>
39.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug,	<p>Pag. 36 beleidsregel 16</p> <p>Opmerking: Ook bestaande drinkwaterwinnings hebben effect op de verontreinigingen.</p>	<p>Bestaande winningen zijn bij vergunningverlening getoetst op de effecten op verspreiding in het kader van de Wbb. Uiteraard kunnen huidige winningen ook nog onverwachte effecten hebben op het verspreiden van verontreinigingen. Hier zal dan per situatie naar gekeken worden. Dit is echter niet de focus van deze beleidskeuze.</p>

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
		Veenendaal, Woerden		De focus van deze beleidskeuze ligt bij de noodzaak voor een toetsingskader bij nieuwe winningen waarbij de verantwoordelijkheid ook bij de waterschappen komt te liggen i.p.v. alleen bij de provincie zoals nu onder de Wbb.
40.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	<p>Pag. 37 beleidskeuze 17</p> <p>Bij het verbeteren van de grondwaterkwaliteit zet de provincie Utrecht in op het maken van gebiedsafspraken</p> <p>Vraag: Waar en onder welke voorwaarden wordt die kwaliteitsverbetering uitgevoerd?</p> <p>De haalbaarheid van de ambitie voor het opruimen van de ernstige niet spoedeisende verontreinigingen wordt mede bepaald door de financiële middelen die het Rijk beschikbaar stelt.</p> <p>Opmerking: Dit geldt voor meerdere beleidskeuzes betreffende de overdracht van bodemtaken aan de gemeenten.</p>	<p>Wij zijn ons ervan bewust dat de onzekerheid over de financiering het lastig maakt om afspraken te maken over de uitvoering. Hierbij willen we wel opmerken dat de (wettelijke bodem)kwaliteitsverbetering grotendeels door marktpartijen/initiatiefnemers moet worden bekostigd.</p> <p>We zijn het met u eens dat de apparaatskosten voor de beoordeling hiervan voldoende door het Rijk moet worden gedekt. Dit geldt voor de provincie zelf net zo goed. We verwachten dat voor zowel de bodem als de grondwatertaken voldoende financiële middelen door het Rijk beschikbaar wordt gesteld.</p> <p>Wij pleiten verder bij het Rijk middels IPO voor een knelpuntenpot voor het aanpakken van verontreinigingen met een onaanvaardbaar risico, daar waar er geen veroorzaker, eigenaar of initiatiefnemer aan te spreken is.</p> <p>De provincie zal onafhankelijk van de discussie op rijksniveau over de verdeling van de financiële middelen, eventuele frictiekosten voor de bodem en grondwatertaken voor gemeenten en waterschappen in 2022 opvangen.</p>
41.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	<p>Pag. 37 beleidskeuze 18</p> <p>Vraag: '... voorlopig beleidsneutraal...?'</p> <p>Kan deze beleidskeuze expliciet gemaakt worden en in relatie gebracht worden met KRW?</p> <p>Vraag: Waarom wordt er geen lijst met gevaarlijke stoffen aangewezen?</p>	<p>Akkoord. We zullen aangeven dat de Wbb en circulaire KRW-proof zijn en we daarmee streven naar het halen van de KRW-doelen.</p> <p>We willen zo veel mogelijk beleidsneutraal over t.a.v. de Wbb en de Circulaire Bodemsanering 2013. In lijn hiermee wijzen we alleen interventiewaarden aan – dit betekent dat deze verontreinigende stoffen in bepaalde concentraties wel in het grondwater aanwezig moeten zijn, zonder dat er direct maatregelen genomen moeten worden. Gevaarlijke stoffen worden gezien als inbreng zodra ze boven de detectielimiet voorkomen in het grondwater. Hierbij moeten dan alle mogelijke maatregelen getroffen worden om inbreng te voorkomen en om bestaande verontreiniging uit de bodem te halen. Dit is niet in lijn met de Wbb en de circulaire.</p> <p>Aanpassing tekst BWP toevoeging dat beleid KRW-proof is in beleidskeuze 18.</p>
42.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug,	<p>Pag. 38 beleidskeuze 20</p> <p>Bij het voorkomen en aanpakken van verontreinigingen geven we de voorkeur aan preventie aan de (verontreinigings)bron, gevolgd door behorende en</p>	<p>Deze beleidskeuzes gaat over de voorkeursvolgorde van maatregelen in het beheer van grondwaterkwaliteit. Wij prefereren preventie (bijv. het nemen van bodembeschermende maatregelen) boven sanerende maatregelen. Wanneer er toch sanerende maatregelen genomen moeten worden dan geven we voorkeur aan sanerende maatregelen bij de bronzone van de verontreiniging, boven</p>

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
		Veenendaal, Woerden	<p>sanerende maatregelen. Leidt dit niet tot resultaat, don volgen maatregelen dicht bij of in (kwetsbare) objecten.</p> <p>Vraag: Hoe moeten we dit zien? Als er verontreinigingen nabij het kwetsbaar object zoals een drinkwaterwinning worden aangetroffen dan leidt bronaanpak niet gelijk tot afname. Hier zie ik een duidelijke samenwerking. De pluim door de provincie en de gemeente ziet toe op de bron.</p>	<p>maatregelen bij een drinkwaterwinning zoals interceptieputten waarbij de bron niet wordt weggenomen. Uiteraard moet bij het beslissen over het toepassen van maatregelen gekeken worden naar de effectiviteit, maatschappelijke impact en de kosten tegenover de baten.</p> <p>Mocht er een geval voorkomen waarbij een kwetsbaar object bedreigd wordt, dan komen provincie, gemeenten, omgevingsdiensten en in enkele gevallen de waterschappen elkaar uiteraard tegen in het proces. Over het proces dat we in deze gevallen doorlopen maken we afspraken in de werkgroep beleidskeuzes.</p> <p>Aanpassing tekst BWP uitleg duidelijker opnemen in toelichting van beleidskeuze</p>
43.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	<p>Pag. 35</p> <p>We verkennen in de werkgroep Beleidskeuzes welke regels we in de Omgevingsverordening willen opnemen over het saneren van resterende verontreinigingen en toevalsvondsten in het grondwater.</p> <p>Opmerking: De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de provincie. Daarnaast is niet duidelijk net als voorgaande welke regels dan staan en welke nog worden aangevuld of ter discussie staan.</p> <p>Vraag: Waarom beperkt de provincie zich tot het benoemen van toevalsvondsten in het grondwater en worden toevalsvondsten in de bodem niet meegenomen?</p> <p>Vraag: Vindt de provincie dat zij een medeverantwoordelijkheid hebben voor het oppakken van toevalsvondsten in de bodem?</p>	<p>We hebben in de tekst nog ruimte gelaten voor nadere invulling omdat we de discussie nog aan het voeren zijn met de werkgroep beleidskeuze. Hoewel we als provincie verantwoordelijk zijn voor het vastleggen van de regels, willen we dit wel in samenspraak met onze partners doen.</p> <p>We proberen in de nieuwe versie van het BWP zo veel mogelijk de uitkomsten van de werkgroep beleidskeuzes, inclusief de keuzes voor regels die we vast gaan leggen in de Omgevingsverordening, mee te nemen.</p> <p>In principe zijn de gemeenten onder de omgevingswet verantwoordelijk voor toevalsvondsten. De provincie wil betrokken worden wanneer er ook een verontreiniging in het grondwater aanwezig is. Daarnaast heeft de provincie een verantwoordelijkheid voor de verontreiniging indien de provincie in het verleden verwijtbaar een foutieve beoordeling heeft gegeven. In de samenwerkingsafspraken, die momenteel in het kader van de warme overdracht worden gemaakt, is dan ook afgesproken dat de gemeente bij toevalsvondsten in de vaste bodem afstemming zoekt met de provincie. In overleg wordt dan het vervolg bepaald.</p>
44.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	<p>Pag. 38 Toestand grondwater</p> <p>Vraag: Hier wordt onder toestand grondwater een aantal kwetsbare winningen genoemd waar de trend omhoog gaat en mogelijk aanvullende maatregelen getroffen dienen te worden. Waarom wordt Woerden (Oasen) wordt hier niet genoemd? Terwijl daar toch de nodige aandacht naar toe gaat.</p>	<p>Het drinkwaterbedrijf meet bij de winning in Woerden in het opgepompte water verschillende verontreinigende stoffen. Er zijn echter geen stijgende trends van specifieke stoffen aangetoond. Een aantal stoffen vertoont een gelijkblijvende of dalende trend en voor een aantal stoffen geldt dat er te weinig meetdata zijn voor een trendbepaling. Volgens de officiële toetsingsmethodiek van de KRW is dit daarom (nog) geen winning met stijgende trends. Desalniettemin blijft aandacht voor deze winning nodig om stijgende trends te voorkomen en de kwaliteit te</p>

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
				verbeteren. Maatregelen staan beschreven in het Uitvoeringsprogramma Drinkwater.
45.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	Pag. 39 Welke beleidskeuzes maken we? Vraag: Waarom is er geen beleidskeuze opgenomen voor maatregelen om de historische verontreinigingspluimen die de verhogingen veroorzaken te saneren of aan te pakken?	Er wordt in de voorgaande paragraaf over historische verontreinigingen stilgestaan bij historische verontreinigingen in relatie tot kwetsbare objecten (waaronder de drinkwaterwinning). Daarnaast is in deze paragraaf onder reguleren ook opgenomen dat de drinkwaterwinning meegenomen wordt in het beoordelingskader voor historische verontreinigingen als kwetsbaar object. Uit dit beoordelingskader (als opgenomen in Annex 2) volgt wanneer een sanering moet worden uitgevoerd. Het overgrote deel van de historische verontreinigingspluimen die een risico vormen voor de drinkwaterwinning worden reeds aangepakt (zie paragraaf 3.3.2.2). De potentieel risicovolle historische verontreinigingspluimen zijn door ons in beeld gebracht. Deze worden gemonitord en indien nodig aangepakt.
46.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	Pag. 43 beleidskeuze 28, laatste zin: Als er voor de historische verontreiniging geen veroorzaker kan worden aangesproken, zal de provincie Utrecht de aanpak zelf op zich nemen, mits hiervoor voldoende financiering beschikbaar is vanuit het Rijk en/of samenwerkingsafspraken kunnen worden gemaakt. De hier geïntroduceerde financieringstoets voor de beleidsmatige verantwoordelijkheden en toezeggingen door de Provincie inzake ter beschikking gestelde middelen door het Rijk, dienen evenzo te gelden voor die van de Gemeenten jegens de Provincie als het gaat om de beoordeling en uitvoering van bijvoorbeeld een bronaanpak bij een natuurlijke moment. Opmerking: Ook voor gemeenten geldt dat zonder expliciete financiële toezeggingen er geen harde beleidsuitspraken verwacht kunnen worden, waaronder de aanpak van grondwaterverontreinigingen	We verwachten dat voor zowel de bodem als de grondwatertaken financiële middelen door het Rijk beschikbaar wordt gesteld. De provincie zal onafhankelijk van de discussie op rijksniveau over de verdeling van de financiële middelen, eventuele frictiekosten voor de bodem en grondwatertaken voor gemeenten en waterschappen in 2022 opvangen.
47.	2	Gemeente Nieuwegein	Een aandachtspunt is wat ons betreft dat sommige provinciale bodemtaken, welke in eerste instantie een toekomstige taak voor de provincie leken te worden, nu een verantwoordelijkheid van de gemeente worden. In de werkgroep Samenwerking hebben de aanwezige bodemspecialisten van gemeenten, waaronder Nieuwegein, hierover hun zorgen geuit, vooral ook	We erkennen de noodzaak tot goede afstemming en de zorgen over de financiering van de bodemtaken vanuit het Rijk. Wat betreft de afstemming proberen we hieraan goede invulling te geven via de verschillende werkgroepen (werkgroep Beleidskeuzes, werkgroep Samenwerkingsafspraken, werkgroep BiO) die worden aangestuurd door de Begeleidingsgroep transitieagenda en de verschillende initiatieven van de

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
			<p>omdat er nog geen duidelijkheid is over de financiële tegemoetkoming vanuit het Rijk bij de toenemende hoeveelheid werk.</p> <p>Kortom, het is qua belangen en verschuivingen van bevoegdheden complex, omdat de Omgevingswet daarover geen uitsluitel geeft. De provincie heeft zich goed voorbereid en neemt hiervoor de regio een sturende rol in. Met bovenstaande bevindingen willen we aankaarten dat het verschuiven van bevoegdheden voor sommige gemeenten goede afstemming behoeft.</p>	<p>Omgevingsdiensten voor het inzichtelijk maken van taken en verantwoordelijkheden en het inrichten van processen.</p> <p>Via IPO en andere kanalen proberen wij het Rijk het belang van voldoende middelen voor de aanpak van bodem en grondwaterkwaliteit voor zowel gemeenten als provincies duidelijk te maken. Ook pleiten we ervoor dat er op tijd duidelijkheid is voor over de verdeling van de middelen. We hopen hierin samen met onze partners in de provincie te kunnen optrekken. Daarnaast financieren wij de apparaatskosten voor alle VTH-taken van gemeenten en waterschappen in 2022 indien er onvoldoende middelen vanuit het Rijk beschikbaar worden gesteld.</p>
48.	2	Gemeente Nieuwegein	<p>Reactie op p.31 "Hoe willen we ons doel bereiken en wat is onze rol?"</p> <p><i>Participeren</i></p> <p>Punt 1 verzoek: specificeren of de provincie hierin ook een bevoegd gezagrol heeft of dat deze bij de gemeente ligt.</p> <p><i>Realiseren</i></p> <p>Punt 1 verzoek: specificeren of er ook sprake is van monitoring van nieuwe diffuse verontreinigingen wanneer er geen sprake is van risico's danwel spoedeisendheid.</p> <p>Punt 2 verzoek: specificeren of dit om locaties gaat die onder overgangsrecht vallen en onder de Wbb blijven</p>	<p><i>Participeren</i></p> <p>De vraag is voor deze rol niet relevant. In het voorbeeld van de Bodemkwaliteitskaart is de gemeente bevoegd gezag, in het voorbeeld verminderen emissies van verontreinigde stoffen door de industrie, is het bevoegd gezag afhankelijk van de milieubelastende activiteiten.</p> <p><i>Realiseren</i></p> <p>We blijven de algemene toestand van de grondwaterkwaliteit monitoren. Naast de verplichte parameters die de KRW ons oplegt, kunnen we aanvullende metingen uitvoeren op nieuwe diffuse verontreinigingen. Zo hebben we bijvoorbeeld in 2020 en 2021 het grondwater laten analyseren op PFAS, geneesmiddelen en exoten.</p> <p>Punt 2 gaat niet over historische locaties, maar over de aanpak van opkomende stoffen en bestrijdingsmiddelen. De aanpak van spoedlocaties staat niet beschreven onder paragraaf 3.3.2.1, maar onder paragraaf 3.3.2.2 (blz 35, realiseren).</p>
49.	2	Gemeente Nieuwegein	<p>Reactie op p.32 "Nieuwe verontreinigen"</p> <p>De Omgevingswet biedt ruimte voor beleidsinvulling door decentrale overheden, met als standaarduitgangspunt dat de provincie bevoegd is voor grondwater en gemeente voor de vaste bodem (grond). Het lijkt er nu op dat de gemeente ook bevoegd wordt gemaakt voor een groot deel van het grondwater en bijbehorende bevoegd gezagtaken.</p> <p>Verzoek: Indien deze veronderstelling juist is vragen wij om een nauwe samenwerking tussen het Rijk, provincie, waterschappen, gemeenten en andere</p>	<p>De provincies zijn verantwoordelijk voor het halen van de KRW doelen voor grondwater. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het waarborgen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Hieronder valt ook de grondwaterkwaliteit daar waar het raakt aan de taken van de gemeenten zoals die rondom bouwen op verontreinigde grond.</p> <p>De gemeenten kan hier keuzes maken wanneer zij een (grondwater)sanering nodig acht met het oog op de kwaliteit van de leefomgeving. Hiermee geven gemeenten ook invulling aan de bruidsschatregel Artikel 2.3.6a.4.2 van het aanvullingsbesluit Bodem.</p> <p>In de werkgroep Beleidskeuzes wordt er in samenwerking met gemeenten, omgevingsdiensten en waterschappen een handreiking opgesteld hoe de</p>

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
			<p>partijen om deze gezamenlijke verantwoordelijkheid uit te voeren.</p> <p>Wij hopen dat er nog ruimte is voor maatwerk op dit vlak en gaan er van uit dat de leidraad/het raamwerk uit de werkgroep Beleidskeuzes nog besproken worden met de gemeenten die niet direct zijn aangehaakt bij de werkgroep.</p>	<p>gemeenten invulling kunnen geven aan deze bruidsschatregel en hun ambitie in bodemkwaliteit in het omgevingsplan.</p> <p>De beleidskeuzes en de handreiking zullen via de regievoerdersoverleggen van de beide omgevingsdiensten besproken worden met alle gemeenten.</p> <p>In de werkgroep samenwerkingsafspraken verkennen we hoe we deze afspraken gaan vastleggen met alle partners. De (tussen)resultaten van deze werkgroep zullen ook in de regievoerdersoverleggen besproken worden.</p> <p>We erkennen de noodzaak tot nauwe samenwerking en zetten hier dan ook volop op in voor de invulling van het beleid en de uitvoering.</p>
50.	2	Gemeente Nieuwegein	<p>Beleidskeuze 16: Verzoek: specificeren wat er wordt bedoeld met beleidsneutraal?</p>	<p>Met beleidsneutraal overgaan bedoelen we dat we inhoudelijk zoveel mogelijk aansluiten op de Wet Bodembescherming en de Circulaire Bodemsanering 2013. Hiermee proberen we de overgang naar het nieuwe kader van de Omgevingswet zo soepel mogelijk te laten verlopen. De vertaling naar het kader van de Omgevingswet hebben we in samenspraak met onze partners in de werkgroep beleidskeuzes gemaakt.</p>
51.	2	Gemeente Nieuwegein	<p>Beleidskeuze 18: Verzoek: graag nader specificeren in hoeverre dit afwijkt van huidige waarden die vanuit de Wbb en huidig regionaal beleid leiden tot een vervolgactie bij signalering van verontreiniging in het grondwater?</p>	<p>Deze wijken niet af van de huidige interventiewaarden van de Wbb/circulaire. Dit staat beschreven in de toelichting op beleidskeuze 18.</p>
52.	2	Gemeente Nieuwegein	<p>Beleidskeuze 19: Verzoek: nader duiden of beleidskeuzes voor grondwater op deze wijze afhankelijk worden van de ambities van een gemeente.</p> <p>Verzoek: graag nader specificeren wanneer de gemeente kan aankloppen bij de provincie wanneer er een grondwaterverontreiniging is, en ook duidelijkheid over financiële middelen voor een gemeente bij een dergelijke kwestie.</p>	<p>Bij historische verontreinigingen met onaanvaardbare verspreidingsrisico's neemt de provincie de regie op de aanpak van de verontreiniging. In dit geval zijn er namelijk KRW-doelen in het geding en is er geen wettelijk kader voor de afhandeling van deze verontreinigingen (dit kader is er wel bij nieuwe verontreinigingen). Indien er voor deze gevallen geen veroorzaker of schuldig eigenaar aan te spreken is zal de provincie de uitvoer op zich nemen. Het Rijk moet hier wel voldoende geld voor vrij maken. We pleiten ervoor dat het Rijk een 'stropenpot' beschikbaar stelt om de aanpak van deze grote verontreinigingen te bekostigen.</p> <p>In overige gevallen (beschikte en niet beschikte ernstige-niet spoedeisende verontreinigingen) kan de gemeente via haar omgevingsplan of via maatwerkvoorschriften regelen of ze een aanpak van een grondwaterverontreiniging vereist met oog op de fysieke leefomgeving. De gemeenten kunnen hierbij inderdaad eigen ambities voor hun bodem (en daarmee</p>

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
				<p>grondwaterkwaliteit) bepalen. Hiermee geven ze ook invulling aan de bruidsschatregel Artikel 2.3.6a.4.2 van het aanvullingsbesluit Bodem. In de werkgroep beleidskeuzes wordt er in samenwerking met gemeenten, omgevingsdiensten en waterschappen een handreiking opgesteld hoe de gemeente invulling kunnen geven aan deze bruidsschatregel en hun ambitie in bodemkwaliteit in het omgevingsplan.</p> <p>Bij de uitvoer van de bodemambitie is het logisch om de aanpak door een initiatiefnemer te laten betalen. De provincie stelt hiervoor geen aanvullende middelen beschikbaar.</p> <p>Wel zullen we, onafhankelijk van de discussie op rijksniveau over de verdeling van de financiële middelen, eventuele frictiekosten voor de bodem en grondwatertaken (apparaatskosten) voor gemeenten en waterschappen in 2022 opvangen.</p> <p>Aanpassing tekst BWP Verdeling taken en verantwoordelijkheden zoals hierboven beschreven verduidelijkt in beleidskeuze 16.</p>
53.	2	Gemeente Nieuwegein	<p>Beleidskeuze 20: Verzoek: specificeren of dit kan betekenen dat bij verontreinigingen waarbij niet direct maatregelen zijn vereist of slechts gedeeltelijk, de provincie kan opleggen dat desondanks de hele grondwaterverontreiniging, inclusief de verontreinigingsbron, moet worden aangepakt of verwijderd</p>	<p>Deze beleidskeuze geeft enkel onze voorkeur voor de volgorde waarop maatregelen ter behoud van bodem en grondwaterkwaliteit worden genomen weer. Wij hebben dus een voorkeur voor het voorkomen van verontreinigingen, indien dit niet mogelijk is (verontreiniging heeft bijv. al plaatsgevonden), dan willen wij als eerst inzetten op het beheren of saneren van de bron. Mocht dit niet effectief zijn of een te grote maatschappelijke of financiële impact hebben, dan zijn maatregelen zoals een interceptieput nabij een kwetsbaar object een optie. Uit deze beleidskeuze volgt niet wie de maatregelen moet nemen.</p> <p>Uit de Omgevingswet blijkt dat we initiatiefnemers niet verantwoordelijk kunnen maken voor het aanpakken van de pluim van een verontreiniging buiten het perceel waar de activiteit plaatsvindt. Wel kunnen we een initiatiefnemer vragen bij een activiteit waar een bodemsanering voor uitgevoerd moet worden, de bronzone van de verontreiniging op te ruimen voor zover deze gelegen is op het perceel waar de activiteit plaats vindt.</p> <p>De provincie zal dit alleen doen wanneer er sprake is van een verontreiniging met een onaanvaardbaar verspreidingsrisico (huidig ernstig – spoed).</p> <p>Het is aan gemeenten om te bepalen welke andere verontreinigingen een initiatiefnemer een sanering moet uitvoeren. Hiermee geven ze ook invulling aan</p>

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
				<p>de bruidsschatregel Artikel 2.3.6a.4.2 van het aanvullingsbesluit Bodem. In de werkgroep beleidskeuzes wordt er in samenwerking met gemeenten, omgevingsdiensten en waterschappen een handreiking opgesteld hoe de gemeente invulling kunnen geven aan deze bruidsschatregel en hun ambitie in bodemkwaliteit in het omgevingsplan.</p> <p>We zullen dit expliciet maken in het BWP.</p> <p>Aanpassing tekst BWP</p>
54.	2	Gemeente Nieuwegein	<p>Pagina 34 Participeren, Punt 1 Verzoek: specificeren of gemeenten/omgevingsdiensten ook de mogelijkheden hebben om ook vanuit gemeentelijke rol informatie op te kunnen stellen in ditzelfde systeem en via dit systeem de informatie beschikbaar te kunnen stellen?</p>	<p>In principe wordt dit een gezamenlijk systeem van gemeenten, waterschappen, omgevingsdiensten en de provincie. We willen hierin met alle deelnemende organisaties informatie over de bodem uitwisselen en voor iedereen beschikbaar stellen. De ambitie is om dit op termijn geheel openbaar te maken. Dit is opgenomen in de toelichting van beleidskeuze 34 (pagina 47 van het ontwerp BWP).</p>
55.	2	Gemeente Nieuwegein	<p>Pagina 34 Realiseren Punt 2 verzoek: specificeren of er ook afspraken met andere gemeenten dan Amersfoort en Utrecht worden gemaakt.</p>	<p>Amersfoort en Utrecht zijn bevoegd gezag gemeenten onder de Wbb. Andere gemeenten zijn dit niet. Dit punt slaat specifiek op de bevoegd gezag gemeenten waarmee bijzondere afspraken gemaakt moeten worden over de overdracht van taken.</p> <p>Uiteraard worden er op andere onderwerpen ook met de andere gemeenten afspraken gemaakt. Deze afspraken worden voorbereid door de werkgroep samenwerkingsafspraken.</p>
56.	2	Gemeente Nieuwegein	<p>Pagina 34 Reguleren: Punt 1 verzoek: nader specificeren wat er aan regels verandert over hoe een grondsanering moet worden uitgevoerd. Punt 2 verzoek: specificeren of de provincie beleid bepaalt voor alle historische grondwaterverontreiniging, ook wanneer KRW-doelstellingen niet in het geding zijn. Punt 5 verzoek: specificeren waar voor de provincie de grens ligt waarbij de provincie zelf als bevoegd gezag optreedt en wanneer de provincie het bevoegd gezag overhevelt naar de gemeente.</p>	<p>We herkennen de punten en zullen het een en ander nader specificeren. Wat betreft punt 2: we maken alleen beleid daar waar de KRW-doelen in het geding zijn. Ons beoordelingskader is echter wel beleidsneutraal t.a.v. de huidige Wbb omdat de huidige Wbb/circulaire ook de KRW-doelen in acht neemt.</p> <p>Aanpassing tekst BWP</p> <p>Punt 1: we zullen uitwerken onder 'reguleren'. Punt 2: Wij maken alleen beleid voor verontreinigingen daar waar ze de KRW-doelstellingen raken. We zullen dit opnemen in het BWP. Punt 5: zullen dit nader specificeren n.a.v. uitkomsten werkgroep beleidskeuzes in beleidskeuze 17 en de toelichting van beleidskeuze 16.</p>

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
57.	2	Gemeente Nieuwegein	Reactie op p. 35 "Toelichting op beleidskeuze 14" Verzoek: specificeren hoe dit zich verhoudt tot de bestaande criteria in de Wbb, waar humane risico's en verspreidingsrisico's wél in voorkomen.	In ons beoordelingskader voor verontreinigingen met een onaanvaardbaar verspreidingsrisico zijn humane- en verspreidingsrisico's opgenomen als criteria. Dit is in lijn met de huidige criteria van de Wbb en de circulaire én de KRW-doelen. Hieraan zal bij gebiedsgerichte aanpakken dus ook getoetst worden.
58.	2	Gemeente Nieuwegein	Reactie op p. 35 "Toelichting op beleidskeuze 16" Verzoek: specificeren hoe dit zich verhoudt ten aanzien van de bestaande regels, in hoeverre de regels soepeler worden en in hoeverre deze dus bij de gemeente worden neergelegd.	Met deze beleidskeuzes gaan we beleidsneutraal over ten aanzien van de huidige regelgeving. De verantwoordelijkheid voor het toetsingskader en de vergunningverlening en handhaving verschuift echter wel meer richting de waterschappen. Het toetsingskader dat de provincie onder de huidige wetgeving zelf mag invullen, wordt met de verschuiving van de taken richting het waterschap nogmaals onder de loep genomen. We betrekken gemeenten bij het opstellen van dit toetsingskader omdat zij hier vanuit de verantwoordelijkheid voor ruimtelijke ontwikkelingen een belang bij hebben. De gemeenten krijgen er met deze beleidskeuze geen extra taken bij bovenop de wettelijke bodemtaken die zij vanuit het Rijk krijgen. Aanpassing tekst BWP Wijziging in toelichting van beleidskeuze 16
59.	7	Gemeente Woerden	Onder de Omgevingswet gaan de taken bodem over van de provincie naar de gemeenten. Het past de provincie om terughoudend te zijn met beleid voor de bodem, dit ligt nu bij de gemeenten. In het bodem- en waterprogramma geeft de provincie aan dat de bodemtaken beleidsneutraal overgaan. De gemeenten verwachten dat er op grond van het bodem- en waterprogramma geen taakverzwaring en nieuwe gedetailleerde regels op het gebied van bodem én grondwater komen vanuit de provincie. Kunt u bevestigen dat het beleid uit het bodem- en waterprogramma voor de gemeenten niet leidt tot taakverzwaring en meer regels in de provinciale omgevingsverordening?	Er volgt bovenop de wettelijke taken van de Omgevingswet geen taakverzwaring voor gemeenten. Wel leggen we in het BWP vast hoe we samen met de gemeenten invulling geven de wettelijke taken die wij en de gemeente van het Rijk hebben meegekregen. De effecten van de beleidskeuzes die we gezamenlijk maken in de werkgroep Beleidskeuzes wordt door diezelfde werkgroep uitgewerkt. De gemeente Woerden is ook in deze werkgroep vertegenwoordigd.
60.	4	Gemeente Utrecht	Paragraaf 3.3.2.2 – Puntverontreinigingen, beleidskeuzes 16, 18, 19 en het beoordelingskader van Annex 2 Het is ons onduidelijk wat dit betekent voor de gebiedsaanpak die onder de Wet bodembescherming door de gemeente Utrecht is vastgesteld.	We hebben vastgesteld dat locaties die opgenomen zijn in het GGB niet onder het toetsingskader van Annex 2 van het BWP vallen. Nieuw ontdekte historische verontreinigingen die binnen de contouren van het GGB vallen, moeten wel onder dit toetsingskader vallen. Uitzondering hierop zijn locaties die vervolgens alsnog in het GGB-plan van Utrecht opgenomen worden.

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
			Bestaande plannen voor de gebiedsgerichte aanpak van grondwaterverontreiniging onder de Wet bodembescherming zijn na vier jaar na inwerkingtreding van de stelselherziening een (onverplicht) programma onder de Ow. Wij gaan er, op basis van het overgangsrecht, vanuit dat hierop het (toekomstige) toetsingskader van u niet van toepassing is. Daarbij vragen wij ons af of het provinciale toetsingskader na de periode van vier jaar wel toepasselijk wordt? Kunt u hierover meer duidelijkheid verschaffen?	Het staat gemeenten en provincie vrij om afspraken te maken over de inrichting van een eventueel onverplicht programma onder de Omgevingswet na 4 jaar. Het toetsingskader kan van toepassing verklaard worden, maar dit hoeft niet. We gaan hierover graag met u in gesprek. Aanpassing tekst BWP Aanscherping tekst over beoordelingskader opnemen in het BWP in toelichting op beleidskeuze 18.
61.	4	Gemeente Utrecht	Paragraaf 3.3.4 Schoon grondwater voor overige onttrekkingen voor menselijke consumptie – Beleidskeuzes 25 en 26 U geeft aan dat locaties waar industriële en eigen winningen voor menselijke consumptie plaatsvinden, worden opgenomen als kwetsbaar object in het beoordelingskader voor historische verontreinigingen. Indien een historische verontreiniging de winning bedreigt, moet die verontreiniging aangepakt worden. Mede gezien het feit dat het saneringsbevel en de saneringsplicht van de Wet bodembescherming komen te vervallen, vragen wij ons af hoe deze ambitie geëffectueerd kan worden? Kunt u dit verduidelijken?	Wij nemen hierover regel op in de omgevingsverordening. Waar mogelijk wordt de veroorzaker aangesproken voor het opruimen van een verontreiniging. Daarnaast kijken we ook waar het mogelijk en wenselijk is om initiatiefnemers te laten bijdragen aan het opruimen van de bronzone van een verontreiniging met een onaanvaardbaar verspreidingsrisico (bijv. een natuurlijk moment wanneer er al een ruimtelijke ontwikkeling in de bodem plaatsvindt). Indien er via de wetgeving of de provinciale omgevingsverordening geen veroorzaker of initiatiefnemer aangesproken kan worden, neemt de provincie de locatie op in haar uitvoeringsprogramma. Aanpassing tekst BWP Op te nemen regels in verordening verder uitwerken in paragraaf 3.3.2.2 onder 'reguleren'. Dit hangt samen met de aanpassing op basis van zienswijzen 7, 11 en 30.
62.	13	Stichting Milieuzorg Zeist e.o.	Wel maakt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich dus wel zorgen over met name de waterkwaliteit van de onttrekking van grondwater voor drinkwater in Zeist, waar dus kennelijk verschillende verontreinigingen zijn aangetroffen, naast dus tri, hetgeen al veel langer bekend was, nu dus ook arseen. In die zin blijft het dus voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de vraag hoe lang je deze winning nog open moet willen houden, zij het dat het ook effecten zal hebben als winning geheel gesloten wordt, met dus het verplaatsen van de verontreinigingspluimen in de richting van het Kromme Rijngebied. Ook hier zal dus mogelijk naar een bepaald optimum worden gezocht, dat dus wel ook rekening houdend met gevolgen onttrekking voor de daling van de grondwaterstanden en dus ook kweldruk.	Bij de drinkwaterwinning in Zeist zijn maatregelen getroffen om te borgen dat het grondwater na zuivering geschikt is voor drinkwater. Wat betreft arseen gaat het om variaties in de natuurlijke achtergrondconcentratie en niet om een nieuwe verontreiniging.

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
63.	15	Utrechtse natuur- en milieuorganisaties	Er wordt op dit moment niet voldaan aan de doelen van de Kaderrichtlijn water voor grondwater, voor enkele drinkwaterwinningen, grondwaterafhankelijke terrestrische natuur en aquatische natuur. We zien dat hiervoor monitoring en begrenzing op de kaart wordt voorgesteld, maar missen in paragraaf 3.3 (Schone bodem en grondwater) concrete acties om de KRW-doelen wel te gaan halen. De KRW-doelen zijn niet vrijblijvend, in 2027 moeten ze gehaald zijn.	In Annex 1, deel 2 zijn de maatregelen opgenomen die wij nemen om de KRW-doelen voor grondwater te realiseren. Daarnaast zijn in het Uitvoeringsprogramma Drinkwater Utrecht 2021-2027 maatregelen opgenomen om de restopgave bij de drinkwaterwinningen weg te nemen en de winningen beter te beschermen. Landelijk is door de gezamenlijke overheden in de Stuurgroep Water van 20 januari 2021 afgesproken dat er, binnen de eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden, aanvullende maatregelen worden genomen in de periode 2022-2027, als uit de midterm-review (2023/2024) blijkt dat aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn. De effecten van maatregelen zijn meestal pas jaren later zichtbaar in de kwaliteitsgegevens van meetpunten die op grote diepte of op grote afstand liggen van de verontreinigingsbron/activiteit.
64.	15	Utrechtse natuur- en milieuorganisaties	3.3.2.1 Diffuse verontreinigingen Hier lezen we de constatering dat er te veel gewasbeschermingsmiddelen aanwezig zijn, zowel in buitengebied als in de stad. Actie blijft vervolgens bij stimuleren, we pleiten ervoor om meer gerichte acties te benoemen.	Het Rijk heeft meerdere acties lopen, zoals het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030 en diverse Green Deals met de Tuinbranche (Particulieren) en Sportterreinen. Aanvullend op deze landelijke acties werkt de provincie aan het vergroten van bewustwording over de gevolgen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Alle maatregelen staan beschreven in het Uitvoeringsprogramma Drinkwater 2021-2027.

3.4 Bodem: kwaliteit, vruchtbaarheid, aardkundige waarden, ontgroningen

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
65.	8	Particulier	Als aardkundig element (bodem) gaarne de steilrand ten noorden van Maarsbergen een beschermende status toekennen.	Het primaat voor het benoemen van aardkundige waarden ligt bij de Omgevingsverordening. Een gelijklopende zienswijze is ingediend ten behoeve van de Ontwerp Omgevingsverordening en zal in dat traject beantwoord worden
66.	13	Stichting Milieuzorg Zeist e.o.	Mooi dat er bijzondere aandacht is voor de kwaliteit van de bodem in het algemeen en die van de sponswerking en ook bodemvruchtbaarheid in het bijzonder.	We zijn verheugd te vernemen dat u zich kunt vinden in ons beleid.
67.	13	Stichting Milieuzorg Zeist e.o.	Aardkundige waarden en monumenten Goed dat ook hier bijzondere aandacht voor is. Wel zou hier o.i. nog wel ook bijzondere aandacht moeten worden gegeven aan het initiatief van het: 'Geopark Heuvelrug, Gooi en Vecht i.o. (zie overigens ook de 'POVI').	In de Omgevingsvisie is opgenomen dat de provincie Utrecht de inspanningen van het burgerinitiatief om te komen tot een UNESCO Global Geopark waardeert. Wij onderzoeken wat de consequenties zijn van een UNESCO nominatie en hoe wij het initiatief verder zouden kunnen ondersteunen.

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
68.	13	Stichting Milieuzorg Zeist e.o.	Goed dat de winning van delfstoffen door ontgroningen op de Heuvelrug worden uitgesloten	We zijn verheugd te vernemen dat u zich kunt vinden in ons beleid.
69.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	<p>Pag. 46 par 3.4.1. Bodemkwaliteit: Hier wordt wel ingegaan op de specifieke situatie van de grote gemeenten als gesprekspartner grondwaterkwaliteit en -taken, echter niet op die van de kleine gemeenten. Hier dient (h)erkend te worden dat er bij de kleine gemeenten geen infrastructuur voorhanden is voor het invulling geven aan de nieuwe rol als partner bij bodem- en grondwatertaken.</p> <p>Vraag: Kunt u aangeven hoe u zorgt dat de kennisinfrastructuur ook aansluit bij de kleinere gemeenten?</p>	<p>Wij herkennen dat er bij kleine gemeenten weinig kennis en capaciteit is voor het invullen van de bodemtaken en de rol als samenwerkingspartners.</p> <p>Voor het aansluiten van de kleinere gemeenten zien wij een belangrijke taak bij de Omgevingsdiensten liggen. Wij verwachten dat kleinere gemeenten in grote mate van deze organisaties gebruik zullen gaan maken voor het invullen van de taken, de kennis- en beleidsontwikkeling. Wij werken daarom samen met de Omgevingsdiensten aan het ontwikkelen van het beleid en de overdracht van de taken.</p> <p>Wij hopen ook dat de grotere gemeenten zelf initiatief nemen om kleinere gemeenten in hun omgeving te ondersteunen met kennis bij het ontwikkelen van hun bodembeleid.</p>

3.5 Voldoende water en voorkomen wateroverlast

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
70.	12	Provincie Flevoland	<p>Wij delen uw visie dat het belangrijk is om de kwantitatieve toestand van het grondwatersysteem goed te houden en onderschrijven de doelstelling om de ondergrond optimaal te benutten. Tevens delen wij uw mening, dat bij vergunningverlening de effecten die buiten de provinciegrens reiken bij de belangenafweging moet worden betrokken.</p> <p>Wij zijn echter wel bezorgd over de grote focus op Eemdijk als zoekgebied voor een onttrekking voor de openbare drinkwatervoorziening. Deze keuze als zoekgebied is niet afgestemd met de provincie Flevoland, wat mede gelet op de bovengenoemde interprovinciale levering, wel voor de hand zou liggen. Uit onderzoek blijkt dat een uitbreiding van de winning op deze locatie naar verwachting een meer dan evenredige vermindering van de beschikbare</p>	<p>De provincie Utrecht in gesprek met de provincie Flevoland, en de provincie Gelderland en Vitens over interprovinciale levering. Het zoekgebied Eemdijk maakt hier onderdeel van uit. Het zoekgebied is aangewezen in de Omgevingsvisie, In de planMER, opgesteld ter ondersteuning van de Omgevingsvisie, concludeert de provincie dat er geen nadelige effecten te verwachten zijn van een uitbreiding van Eemdijk. In aanvulling daarop wordt nader onderzoek gedaan naar het effect van uitbreiding van de winning Eemdijk op de winbare hoeveelheid zoet grondwater in Flevoland. Dit onderzoek is in het najaar 2021 gestart. De resultaten neemt Vitens mee in de NRD die zij begin 2022 gaat opstellen.</p> <p>We herkennen overigens niet dat deze keuze niet is afgestemd. De keuze komt voort uit een grootschalig interprovinciaal verkennend onderzoek (Interprovinciale leveringen, verkennende onderzoeken Centraal- en West-Nederland, juli 2013, Royal HaskoningDHV) waarbij de noodzaak en mogelijkheden van interprovinciale</p>

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
			<p>hoeveelheid zoet grondwater in Flevoland betekent. De reden hiervoor is, dat onttrekkingen uit hetzelfde grondwatersysteem bovenstrooms meer omgevingseffecten hebben dan onttrekkingen in Flevoland.</p> <p>Dit principe leidde eind vorige eeuw ook tot de bovengenoemde interprovinciale levering van grondwater. Wij missen dit aspect in uw Ontwerp Bodem- en waterprogramma.</p> <p>Daarnaast kijken we als provincies momenteel opnieuw samen naar de meest optimale en toekomstbestendige drinkwatervoorziening.</p> <p>Wij missen ook deze interprovinciale samenwerking in uw Ontwerp Bodem- en waterprogramma. Op pagina 55 heeft u geschreven: "We werken met de drinkwaterbedrijven een (interprovinciale) strategie uit om voor zowel de korte als de lange termijn te anticiperen op de vraag naar drinkwater".</p> <p>Wij zouden het op prijs stellen als (ten minste) hier de provincies aan worden toegevoegd. Graag komen wij vervolgens tot interprovinciale afspraken over de draagkracht van het grondwatersysteem en het benutten van het grondwater op lange termijn (2050 en verder). Onderdeel hiervan is de beoordeling van de bestaande levering.</p>	<p>Drinkwaterleveringen in beeld zijn gebracht zodat de benodigde keuzes voor de inrichting van de (toekomstige) wininfrastructuur per provincie kunnen worden gemaakt.</p> <p>Ook bij de daaropvolgende onderzoeken specifiek voor de provincie Utrecht is de provincie Flevoland betrokken.</p> <p>Uiteraard hebben naast de drinkwaterbedrijven ook de buurprovincies en waterschappen een rol in de uitwerking van een (interprovinciale) strategie. Dit gaan we verduidelijken in de tekst. In dit proces stemmen we nader af welke vorm de strategie en eventuele afspraken vorm gaan krijgen.</p> <p>Aanpassing tekst BWP</p>
71.	6	Gemeente Veenendaal	<p>Met betrekking tot het waterbergingsgebied voor de gemeente Veenendaal merken wij op dat zowel op kaart 4A van het ontwerp Bodem- en waterprogramma als op de watersysteemkaart 2 uit de Ontwerp-Omgevingsverordening staat nog steeds de "oude begrenzing van het waterbergingsgebied in het Binnenveld. Deels valt dit waterbergingsgebied samen met het Natura 2000 gebied Binnenveld, beter bekend als de Hel en de Blauwe Hel.</p> <p>Het opnemen van een waterbergingsgebied in het Natura 2000 gebied lijkt in strijd met de afspraken i.h.k.v. het beheerplan en de huidige wijze van aanduiden leidt tot verwarring.</p>	<p>Waterbergingsgebieden worden door de waterschappen bepaald. Onder de Omgevingswet wordt de contour van deze begrenzing bij het waterschap vastgelegd. Onder de huidige wetgeving neemt de provincie de begrenzing van het waterschap over. Deze is verankerd in de Omgevingsverordening. De kaart uit het BWP is een weergave (kopie) hiervan. U verwijst terecht naar de afspraken rondom Natura 2000. Het Natura2000 beheerplan en het peilbesluit zijn leidend bij het bepalen van de contour van het waterbergingsgebied. Wij zullen in overleg met het waterschap de begrenzing van het waterbergingsgebied aanpassen. Het Natura2000-beheerplan en het peilbesluit zijn ook het kader waarin wordt vastgelegd of de waterberging alleen geldt voor gebiedseigen water of ook water vanuit de Grift.</p>

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
			Hoewel naar aanleiding van het onderzoek van Arcadis naar compensatiemogelijkheden voor waterberging van de Hellen, is aangegeven dat de T-100 contour niet wijzigt en het in de Hellen gaat om het vasthouden van "eigen water, is het van belang dit onderscheid op de kaarten van de verordening en het Bodem en waterprogramma aan te geven. Wij verzoeken u dit aan te passen.	
72.	6	Gemeente Veenendaal	Verder vragen wij u een tekstuele verduidelijking, in zowel de verordening als het programma, op de volgende onderwerpen: <ul style="list-style-type: none"> • Het niet toelaten van Griftwater in De Hel; • Een toelichting op het feit dat waterberging in het natuurgebied de Hellen gaat om het vasthouden van gebiedseigen water en de aanduiding van de kaarten hierop aan te passen; • Duidelijk is dat wordt voorzien in voldoende compenserende waterberging om een T-10 neerslagsituatie op te vangen. 	De aanduiding in het BWP is om de ligging van de waterbergingsgebieden weer te geven. Besluiten over het waterhuishoudkundige regime worden genomen door het waterschap. Het BWP gaat hier niet in detail op in. Voor dit specifieke gebied geldt dat de besluitvorming rondom het Natura2000 beheerplan en het peilbesluit leidend zijn. Zie ook het antwoord op uw zienswijze over de begrenzing.
73.	8	Particulier	Het gehele terrein van de landgoederen Het Kombos en Het Blauwe Huis (inclusief de verworven percelen op Valkenheide) kennen een grondwaterafhankelijke natuur (natte schraallanden, vochtige hooilanden, zwakgebufferde wateren, vochtige bossen) en zullen door omvorming nog sterker grondwaterafhankelijk worden (vochtige heide). Ook is dit terrein volledig verdrogingsgevoelig.	Op kaart 4C staan de natuurgebieden binnen het NNN die verdrogingsgevoelig zijn. Dit is gebaseerd op de grondwaterafhankelijke beheertypen in het NNN. De begrenzing van natuur in het NNN en de beheertypen worden jaarlijks vastgesteld in het Natuurbeheerplan en zijn niet opgenomen in het Bodem- en waterprogramma.
74.	8	Particulier	Gaarne opnemen dat de Maarsbergse Meent (weidegebied tussen Maarsbergen en Woudenberg) van groot belang is als waterbuffergebied voor de hoger gelegen natuurgronden (o.a. landgoed Het Kombos). Gaarne aan deze Maarsbergse Meent een beschermende status toekennen om te voorkomen dat dit open gebied wordt bebouwd / verder wordt ontwaterd.	We vinden het belangrijk om water vast te houden en kwel in natuurgebieden te versterken. We doen onderzoek naar maatregelen om het watersysteem op en om de Utrechtse Heuvelrug op regionaal niveau te verbeteren en werken samen met de gebiedspartijen om maatregelen te nemen. De gebieden maken onderdeel uit van de evaluatie aanpak verdroogde natuurgebieden. Op dit moment werken we aan een plan van aanpak voor de vervolgfase. De detail uitwerking volgt nog. We zien geen aanleiding om een beschermde status toe te kennen aan dit gebied.
75.	8	Particulier	In het kwelgebied in en rond Maarsbergen (tot aan Woudenberg) geen vergunningen voor wateronttrekking	In 2020 zijn wij het project De Blauwe Agenda van de Utrechtse Heuvelrug gestart. Eind 2021 verwachten we de resultaten van het kennisproject en kunnen we

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
			door bedrijven en particulieren toekennen, en bestaande vergunningen intrekken. Het gebied is verdroogd en wateronttrekking door bedrijven en particulieren zorgt voor verdere verdroging.	onderbouwen hoe de waterbalans van de Utrechtse Heuvelrug is. Op basis van deze kennis formuleren we maatregelen om het watersysteem meer robuust te maken. De Blauwe Agenda beoogt meer water in de hoge delen van de Heuvelrug te bufferen, waardoor er meer water voor alle functies beschikbaar is en concurrentie tussen watergebruikers wordt beperkt.
76.	8	Particulier	Jaarlijks dient meer grondwater in de Utrechtse Heuvelrug in te zijgen dan dat er water aan de Utrechtse Heuvelrug wordt onttrokken. Op dit moment is er sprake van een negatieve balans. Het is wenselijk op korte termijn over een positieve balans te beschikken. Graag in het bodem- en waterprogramma de maatregelen opnemen die nodig zijn op tot een positieve balans te komen. Niet meer grondwater onttrekken voor drinkwaterdoeleinden, en zeker niet voor minder belangrijke/andere doeleinden. Indien de vraag naar drinkwater stijgt, dan dient dit drinkwater uit rivierwater te worden gewonnen en niet uit grondwater.	<p>In 2020 zijn wij het project De Blauwe Agenda van de Utrechtse Heuvelrug gestart. Eind 2021 verwachten we de resultaten van het kennisproject en kunnen we onderbouwen hoe de waterbalans van de Utrechtse Heuvelrug is. Samen met de partners van de Blauwe Agenda initiëren we projecten met de volgende doelen: water langer vasthouden, meer water infiltreren, schoner water en integrale wateroplossingen. In het ontwerp bodem en waterprogramma zijn deze doelen terug te vinden in de beleidskeuzes 11, 41, 46 en 47</p> <p>Uit de eerste voorlopige resultaten blijkt overigens niet dat er sprake is van een negatieve balans over de Heuvelrug. Zelfs in een droog jaar is de netto aanvulling (neerslag – verdamping) groter dan de onttrekking op jaarbasis. Dat neemt niet weg dat langdurige droogte op de Heuvelrug kan leiden tot problemen. Met de maatregelen uit de Blauwe Agenda proberen we daar waar mogelijk deze problemen aan te pakken.</p> <p>We vinden het belangrijk dat een eventuele nieuwe winning weinig impact heeft op de omgeving. We maken daarom de keuze om bij een nieuwe bron een traditionele grondwaterwinning af te wegen tegen oevergrondwater of oppervlaktewater. Onderzoek moet uitwijzen wat de (on)mogelijkheden zijn van de verschillende bronnen en welke impact zij op de omgeving hebben. We merken hierbij op dat het winnen van drinkwater uit oppervlaktewater meer ruimte en energie vraagt dan het winnen van drinkwater uit grondwater.</p>
77.	8	Particulier	Erkennen dat de bos- en natuurgronden op landgoederen positief bijdragen aan de water- en energiebalans. Bedrijven en particulieren die negatief bijdragen, moeten daarvoor belast worden en er toe worden aangezet dat zij maatregelen nemen om tot een positieve balans te komen. De rekening voor het niet duurzaam zijn van anderen, dient niet neergelegd te worden bij landgoederen.	<p>De RUD heeft toetsingscriteria op grond waarvan zij beoordelen of een onttrekking mogelijk is. Dit geldt ook voor drinkwaterbedrijven.</p> <p>Voor iedere onttrekking wordt bekeken wat de nadelige effecten op de omgeving zijn. Indien er geen nadelige effecten zijn, dan wordt een vergunning verleend. Bij nadelige effecten wordt vervolgens gekeken of de onttrekking anders kan worden uitgevoerd (andere locatie of andere diepte of andere verdeling qua hoeveelheden). Daarna worden de nadelige effecten te mitigeren zijn (bijvoorbeeld retourbemaling/interceptiebemaling, watergiften in droge perioden, monitoring, etc.). Als daarmee de nadelige effecten zijn weggenomen, wordt alsnog een vergunning afgegeven. Is mitigatie niet mogelijk, dan krijgt de aanvrager geen vergunning.</p>

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
				Over vergunde grondwateronttrekkingen wordt op grond van art. 7.7 van de Waterwet een heffing geheven. Dit is een bedrag per onttrokken m3 grondwater. De via de heffing binnengekomen gelden worden ingezet om onderzoek te verrichten naar het grondwatersysteem, maar ook voor het bijhouden van registraties en schadeonderzoeken/-vergoedingen.
78.	8	Particulier	Het terrein van Het Kombos en Het Blauwe Huis (inclusief de verworven percelen bij Valkenheide) graag onderdeel laten uitmaken van het grondwatermeetnet en beide landgoederen inzicht geven in de meetresultaten.	In de omgeving van het Kombos zijn actieve grondwatermeetpunten aanwezig. De gegevens zijn beschikbaar en zullen in nabije toekomst worden ontsloten via de Basisregistratie ondergrond (BRO). In het kader van het op te stellen plan van aanpak verdroging kan worden afgestemd of het huidige meetnet voldoende is. Deze meetpunten zijn gebruikt voor de evaluatie verdroging 2020.
79.	2	Gemeente Nieuwegein	Reactie in relatie tot ons programma A12-zone Uit het programma maken wij op dat er geen gebied overstijgende wateropgave wordt meegegeven aan de A12-zone anders dan het voorzien in voldoende waterberging om het gebied zelf klimaatadaptief te ontwikkelen. Verzoek: duidelijk maken of deze interpretatie klopt.	In het Bodem en waterprogramma wordt voor de A12-zone inderdaad niet specifiek ingegaan op de wateropgave. De provincie zal in het gebiedsproces van de A12-zone, in aanvulling op de inbreng van het waterschap, de bodem en waterbelangen inbrengen.
80.	7	Gemeente Woerden	Op pagina 52 is benoemd dat via het programma klimaatadaptatie gewerkt wordt aan de versterking van groen- blauwe inrichtingsprincipes, onder andere door deze onderdeel te laten uitmaken van nieuwbouw en herontwikkeling van woonwijken en bedrijventerreinen. Gemeente Woerden ziet dat een klimaatadaptieve ruimte niet kan worden gerealiseerd zonder maatregelen die ook toekomstige bodemdaling minimaliseren. Dit is ook benoemd in de omgevingsvisie van de provincie Utrecht op pagina 77. Vraag: Kan het thema bodemdaling worden meegenomen in de inrichtingsprincipes van nieuwbouw en herontwikkeling binnen het programma Bodem&Water?	Vanuit het Programma Klimaatadaptatie 2020-2023 zal het werk van de provincie gericht zijn op het stimuleren en faciliteren van ideeën en innovaties op het gebied van groen- blauwe inrichting en niet op het maken van één product met groen- blauwe inrichtingsprincipes. Bodemdaling vraagt aanvullende expertise, ideeën en innovaties en zal niet als onderdeel van het werk onder het Programma Klimaatadaptatie 2020-2023 meegenomen worden. In de Omgevingsvisie is benoemd dat bodemdaling in het bebouwde gebied primair de verantwoordelijkheid is van gemeenten en particulieren. .
81.	13	Stichting Milieuzorg Zeist e.o.	Teneinde het bodem- en watersysteem ook echt duurzaam en robuust te maken zou men o.i. dus primair moeten beginnen om de natuurlijke grondwaterbalansen op de Heuvelrug als geheel te herstellen, aangezien deze voor groot deel voor de wateren en ook de aan water gebonden landnatuur in het oostelijke deel van de provincie, maar ook voor het westelijke deel van	In 2020 zijn wij het project De Blauwe Agenda van de Utrechtse Heuvelrug gestart. Eind 2021 verwachten we de resultaten van het onderdeel kennis en kunnen we onderbouwen hoe de waterbalans van de Utrechtse Heuvelrug is. Samen met de partners van de Blauwe Agenda initiëren we projecten met de volgende doelen: water langer vasthouden, meer water infiltreren, schoner water en integrale wateroplossingen.

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
			wezenlijk belang moet wordt geacht, dat dus zowel wat betreft de waterkwantiteit als ook de waterkwaliteit.	Wij streven hierbij naar een herstel van de grondwaterstanden wat passend is bij de huidige situatie en met het oog op de toekomst.
82.	13	Stichting Milieuzorg Zeist e.o.	Goed in ieder geval dat men ook op het besparen van water inzet, evenals het zoveel mogelijk voorkomen van het laagwaardig gebruik van water.	We zijn verheugd te vernemen dat u zich kunt vinden in ons beleid.
83.	13	Stichting Milieuzorg Zeist e.o.	Verdrogingsgevoelige natuurgebieden In die zin moet aan een algeheel herstel van met name de natuurlijke grondwaterbalansen op de Heuvelrug o.i. dus een groot belang worden toegekend. Natuurlijk er is inmiddels de 'Blauwe Agenda', hetgeen op zich mooi is, maar ook daarbij is o.i. van een aanpak op 'systeemniveau' geen sprake, althans niet voor zover de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat op basis van het voorliggende programma heeft kunnen nagaan	In 2020 zijn wij het project De Blauwe Agenda van de Utrechtse Heuvelrug gestart. Eind 2021 verwachten we de resultaten van het onderdeel kennis en kunnen we onderbouwen hoe de waterbalans en het watersysteem van de Utrechtse Heuvelrug is. Samen met de partners van de Blauwe Agenda initiëren we projecten met de volgende doelen: water langer vasthouden, meer water infiltreren, schoner water en integrale wateroplossingen. We herkennen de opmerking dat er geen sprake is van een aanpak op systeemniveau niet. In de Blauwe Agenda wordt het watersysteem van de hoge delen en de flanken van de Heuvelrug als 1 systeem geanalyseerd. Daarnaast zoeken we naar maatregelen die wateroverlast en droogte verminderen door de bufferende werking van de Heuvelrug te gebruiken.
84.	13	Stichting Milieuzorg Zeist e.o.	In die zin dus wel goed te (her)overwegen of in de toekomst dus nog wel drinkwater op de Heuvelrug zou moeten worden gewonnen, of juist als het grondwater zijn werking voor de natuur (en dus in wezen ook voor de landbouw) heeft gehad, dus meer benedenstrooms (zie overigens ook 'Beleidsregel 52').	We vinden het belangrijk dat een eventuele nieuwe winning weinig impact heeft op de omgeving. Ook benedenstrooms kan er impact zijn op grondwaterafhankelijke belangen, zoals natuur en landbouw. Bij de keuze voor een nieuw drinkwaterbron nemen we zowel verschillende locaties voor een traditionele grondwaterwinning als locaties voor een oevergrondwaterwinning of oppervlaktewaterwinning mee. Onderzoek moet uitwijzen wat de (on)mogelijkheden zijn van de verschillende bronnen en welke impact zij op de omgeving hebben. Naast beschikbaarheid van het water en impact op de omgeving speelt beschermbaarheid van de drinkwaterwinning ook een belangrijke rol in verband met de kwaliteitseisen aan het drinkwater. We merken hierbij op dat het winnen van drinkwater uit oppervlaktewater extra zuivering en daarmee meer ruimte en energie vraagt dan het winnen van drinkwater uit grondwater. Zie hiervoor ook de beleidskeuzes 45 en 52.
85.	13	Stichting Milieuzorg Zeist e.o.	Weliswaar gaat hierbij dan wel ook de bijzondere aandacht naar de zogenaamde: 'TOPgebieden' uit, hoe belangrijk ook, maar door echt voor een meer structurele aanpak te kiezen, zal dat uiteindelijk niet alleen de: 'TOP-gebieden' ten goede komen, maar dus ook de	We herkennen de meekoppelkansen in die gebieden, waar we werken aan het meer robuust maken van de watersystemen. In de Blauwe Agenda wordt het watersysteem van de hoge delen en de flanken van de Heuvelrug als 1 systeem geanalyseerd. Daarnaast zoeken we in dit gebied naar maatregelen die wateroverlast en droogte verminderen door de bufferende werking van de Heuvelrug te gebruiken.

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
			overige natuurgebieden die van (grond)water afhankelijk zijn.	
86.	9	Particulier	<p>Beleidskeuze 51. Bij onttrekkingen uit de strategische grondwatervoorraad en de Nationale Grondwater Reserves geldt als uitgangspunt dat deze voorraden niet worden uitgeput.</p> <p>Zienswijze: Voorstel om dit te veranderen in: 'Er wordt bij onttrekkingen uit de strategische grondwatervoorraad en de Nationale Grondwater Reserves voorraden nooit grondwater gewonnen als er niet meer water op een natuurlijke wijze is toegevoegd, natuurlijke toevoeging en onttrekking van water blijven in balans.</p>	De grondwateraanvullingen in de strategische grondwatervoorraad (en de Nationale Grondwater Reserves) zijn momenteel voldoende groot. De voorraden worden niet uitgeput, hiermee bedoelen we dat er geen achteruitgang is van de hoeveelheid schoon zoet grondwater. De komende jaren onderzoeken we, samen met de partners, het watersysteem op regionaal niveau (beleidskeuze 46). Op dit moment is onvoldoende duidelijk hoeveel grondwater in de toekomst in totaal nodig is voor de drinkwatervoorziening, de verdrogingsgevoelige natuurgebieden en de landbouw en industrie. In dat kader brengen we ook de onttrekkingen binnen de provincie beter in beeld.
87.	9	Particulier	<p>Beleidskeuze 52. Bij de keuze voor een nieuwe bron voor drinkwater wegen we grondwaterwinningen af tegen winningen uit oevergrondwater of oppervlaktewater.</p> <p>Zienswijze: Voorstel om dit te veranderen in: Nieuwe bronnen worden primair gezocht door winning uit oppervlaktewater. Oevergrondwater en grondwaterwinning wordt alleen kortstondig toegestaan bij calamiteiten met inachtneming van 51.</p>	We vinden het belangrijk dat een eventuele nieuwe winning weinig impact heeft op de omgeving. We maken daarom de keuze om bij een nieuwe bron een traditionele grondwaterwinning af te wegen tegen oevergrondwaterwinning of oppervlaktewaterwinning. Onderzoek moet aanwijzen wat de (on)mogelijkheden zijn van de verschillende bronnen en welke impact zij op de omgeving hebben. We merken hierbij op dat het winnen van drinkwater uit oppervlaktewater extra zuivering en daarmee meer ruimte en energie vraagt dan het winnen van drinkwater uit grondwater.
88.	9	Particulier	<p>Beleidskeuze 53. Nieuwe grondwaterwinningen voor de drinkwatervoorziening worden in de strategische grondwatervoorraad gerealiseerd en onttrekken in principe uit het tweede of derde watervoerende pakket.</p> <p>Zienswijze: aanvullen met: er wordt nooit grondwater gewonnen als er niet meer water op een natuurlijke wijze is toegevoegd, natuurlijke toevoeging en onttrekking van water blijven in balans.</p>	In beleidskeuze 51 beschrijven we reeds dat de strategische grondwatervoorraad niet mag worden uitgeput. Zie ook ons antwoord op de zienswijze op beleidskeuze 51.
89.	9	Particulier	<p>Beleidskeuze 54. Bij het ontwikkelen van nieuwe winningen voor de drinkwatervoorziening zoeken we naar een combinatie van functies, zoals het winnen van grondwater voor de drinkwatervoorziening in combinatie met natuurontwikkeling rond de winning</p> <p>Zienswijze: aanvullen met: er wordt nooit grondwater gewonnen als er niet meer water op een natuurlijke wijze</p>	In beleidskeuze 51 beschrijven we reeds dat de strategische grondwatervoorraad niet mag worden uitgeput.

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
			is toegevoegd, natuurlijke toevoeging en onttrekking van water blijven in balans.	
90.	9	Particulier	<p>Beleidskeuze 55. Om ervoor te zorgen dat ook in de toekomst voldoende schoon grondwater voor drinkwater uit de strategische grondwatervoorraad kan worden onttrokken, beschermen we deze tegen functies en activiteiten die daar een bedreiging voor vormen. We vragen dit ook van onze partners en hebben hiervoor instructieregels opgenomen in de Omgevingsverordening. Gezien de grootte van de strategische grondwatervoorraad is er wel enige ruimte voor andere functies en activiteiten. Het beschermingsregime is dan ook lichter dan in de grondwaterbeschermingszones rond bestaande winningen voor de drinkwatervoorziening.</p> <p>Zienswijze: Een lichter beschermingsregime rond een strategische grondwatervoorraad is onbegrijpelijk gezien de penibele situatie waarin de natuur (waaronder waterbeheersing) zich op dit moment bevindt.</p>	<p>Het doel van de strategische grondwatervoorraad is niet natuurherstel, maar ook in de toekomst bij stijgende vraag naar drinkwater hierin kunnen voorzien. Uiteraard is het voorkómen van negatieve effecten op natuur bij het gebruik van de strategische grondwatervoorraad voor drinkwaterproductie een belangrijke voorwaarde. Het beleid en de aanpak voor kwaliteitsverbetering in grondwaterafhankelijke natuurgebieden zijn opgenomen in paragraaf 3.5.4 'Verdrogingsgevoelige natuurgebieden'.</p>
91.	9	Particulier	<p>Beleidskeuze 56. Om te voorkomen dat op termijn de uit de strategische grondwatervoorraad te winnen hoeveelheid schoon grondwater onvoldoende wordt, hanteren we een adaptieve aanpak.</p> <p>Zienswijze: Op dit moment is de grondwater voorraad al onvoldoende, de aangegeven 'adaptieve drinkwaterstrategie' is voor ons niet helder.</p> <p>Toelichting</p> <p>Het gebruiken van oppervlaktewater voor drinkwater zal de kwaliteit ervan ten goede komen, er zal meer druk komen om met grote zorg om te gaan met het oppervlaktewater. Het mes zal daarmee aan twee kanten snijden: schoner oppervlaktewater en de kans op herstel van de grondwatervoorraad en natuurlijke water processen zoals kwel. Tevens komt dit weer ten goede aan de natuur, dat weer ten goede komt aan de biodiversiteit, CO2 vastlegging, klimaatverandering etc.</p>	<p>De strategische grondwatervoorraad (Utrechtse invulling van de Aanvullende Strategische Voorraden (ASV's)) moet voldoende schoon en winbaar grondwater bevatten om ook bij een extreme groei van de vraag naar drinkwater aan die vraag te kunnen voldoen. De door ons aangewezen strategische grondwatervoorraad voldoet hieraan.</p> <p>Om ervoor te zorgen dat ook in de toekomst voldoende schoon grondwater voor drinkwater beschikbaar blijft, beschermen we de strategische grondwatervoorraad en vragen dit ook van onze partners, o.a. middels instructieregels in de Omgevingsverordening. Bepaalde vormen van ander gebruik aan maaiveld of in de ondergrond vormen immers een potentieel risico voor de voorraden.</p> <p>Die adaptieve aanpak omvat jaarlijkse monitoring van de drinkwatervraag, de vergunningscapaciteit en ruimtelijke ontwikkelingen. Zo nodig volgen daar maatregelen op zoals het tussentijds aanscherpen van het beschermingsregime wanneer we een (te) grote stijging voorzien van andere functies en activiteiten die een risico vormen, het aanpassen van de begrenzing en het aanwijzen van een zoekgebied voor een nieuwe winning.</p>

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
92.	15	Utrechtse natuur- en milieuorganisaties	We zijn blij met het aangekondigde onderzoek (in 2021) naar verdroging binnen gebieden in het Natuurnetwerk Nederland, met een bijbehorend maatregelenpakket. Wij werken hier graag aan mee.	Wij onderschrijven dat de betrokkenheid van de terreineigenaren en -beheerders erg van belang is en werken graag samen aan het onderzoek naar mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering van de natuur en de uitvoering van maatregelen.
93.	15	Utrechtse natuur- en milieuorganisaties	<p>Watersysteemherstel zou wat ons betreft het belangrijkste uitgangspunt moeten zijn van het Bodem- en Waterprogramma. Daarmee bedoelen wij herstel van het natuurlijk watersysteem, met 1) meer water voor de natuur, 2) een klimaatrobuuste grondwaterstand waarbij functie het natuurlijk waterpeil volgt en 3) een effectieve verdrogingsbestrijding.</p> <p>Voor watersysteemherstel zien we graag het volgende nadrukkelijk terugkomen in het Bodem- en Waterprogramma.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Benoem watersysteemherstel expliciet en maak dit leidend principe binnen het Bodem- en Waterprogramma. 	<p>Wij streven naar een herstel wat passend is bij de huidige situatie en met het oog op de toekomst. Dit kan betekenen dat altijd een afweging moet worden gemaakt van technische haalbaarheid en maatschappelijke belangen.</p> <p>We maken hierbij bewust de keuze om een duurzaam en robuust watersysteem leidend te zijn. We willen namelijk ook een systeem dat kan anticiperen op klimaatverandering: droge en zeer natte perioden.</p>
94.	15	Utrechtse natuur- en milieuorganisaties	<ul style="list-style-type: none"> • Steek de doelen binnen het Bodem- en Waterprogramma breed in. Op verschillende plekken in het Ontwerp Bodem- en Waterprogramma wordt gestreefd naar 'behoud', terwijl wat ons betreft het doel 'herstel' zou moeten zijn. Dit vergt een andere inrichting van de gebieden, namelijk gericht op vasthouden van water in de gebieden, in plaats van snelle afvoer. 	Met de voorgenomen maatregelen wordt zeker gestreefd naar een verbetering/ herstel van het watersysteem. Zo ligt in oost-Utrecht focus op het vasthouden van water via verschillende projecten en samenwerkingen, o.a. vanuit het Delta-programma zoetwater/ ZON en de Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug. In Utrecht west wordt o.a. via het project Toekomst bestendig ARK-NZK gebied gezocht naar het optimum voor waterbeheer in relatie tot RO waarin het vasthouden van water in de gebieden een van de onderdelen is die wordt onderzocht.
95.	15	Utrechtse natuur- en milieuorganisaties	<p>Toon, vanuit het oogmerk van natuurbescherming, passend bij de nieuwe omgevingswet, ambitie door een meer pro-actieve doelstelling op te nemen om te zorgen dat functie het natuurlijk waterpeil gaat volgen.</p> <p>Neem, bijvoorbeeld in beleidskeuze 43, instructieregels op voor het waterschap die gericht zijn op het principe 'functie volgt natuurlijk peil'. We missen hier het uitgangspunt dat het waterbeheer veel meer moet uitgaan van water vasthouden in plaats van snel afvoeren.</p>	Het vasthouden van water heeft onze focus. Zo heet bijvoorbeeld het werkprogramma van de ZON-regio voor 2022-2027 "Wel goed water vasthouden" en wordt met dit programma aangestuurd op een beter functionerend watersysteem, waarin water vasthouden centraal staat. Uitgangspunt is dat de ondergrond en het bodem- en watersysteem duurzaam worden gebruikt, waarbij gebruik en functies van de ondergrond en het bodem- en watersysteem in samenhang met de bovengrondse opgaven worden bekeken, zodat de juiste functie op de juiste plek ligt. Een toenemende vraag naar (drink)water vanuit de ondergrond zorgt dat waterkwantiteit een aandachtspunt is bij de ruimtelijke ontwikkelingen.

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
				De wisselwerking tussen natuur en het provinciale bodem-, water- en milieubeleid komt terug in ons streven naar een betere natuurkwaliteit. Om deze kwaliteit te verbeteren kan het noodzakelijk zijn om abiotische factoren als bodem-, water- en milieuocondities van een impuls te voorzien. Wij haken hierbij voor het thema water aan op de opgaven vanuit de kaderrichtlijn Water KRW, ook door samenwerking met de waterschappen en Rijkswaterstaat. De nadruk ligt op de Natura 2000 gebieden, de natte natuurgebieden NNN, ook op de flanken van de Heuvelrug en de weidevogelkerngebieden. Natuur levert waterdiensten in de vorm van vasthouden van water, (inclusief piekberging) en waterzuivering.
96.	15	Utrechtse natuur- en milieuorganisaties	Benoem opgaven voor water, waterconserving en ecologie voor specifieke gebieden en leg deze vast.	Het BWP is op onderdelen een programma waarin gebiedsgewijs doelen worden vastgelegd. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de ecologische doelen voor het oppervlaktewater. Voor andere onderdelen geldt dat het BWP kaderstellend is voor waterschappen of gemeenten. In dergelijke gevallen is het aan die organisaties om de doelstelling voor gebieden te bepalen. Bij zowel de opgaven die we specifiek vastleggen als het stellen van de kader waarop andere organisaties de uitwerking doen geldt dat we deze in samenhang met andere opgaven vormgeven. Er zijn twee bredere onderwerpen die voor elk thema gelden. Dit zijn Duurzaam gebruik ondergrond en circulair bodem-en watersysteem. Deze hebben een apart hoofdstuk (3.1.1 en 3.1.1)
97.	15	Utrechtse natuur- en milieuorganisaties	Stimuleer de winning uit oppervlaktewater, zodat winning uit grondwater kan worden verminderd of vermeden. Neem dit bijvoorbeeld op in paragraaf 3.2.5.	We vinden het belangrijk dat een eventuele nieuwe winning weinig impact heeft op de omgeving. We maken daarom de keuze om bij een nieuw bron een traditionele grondwaterwinning af te wegen tegen oevergrondwater of oppervlaktewater. Onderzoek moet uitwijzen wat de (on)mogelijkheden zijn van de verschillende bronnen en welke impact zij op de omgeving hebben. We merken hierbij op het winnen van oppervlaktewater voor de productie van drinkwater meer ruimte en energie vragen dan het winnen van grondwater voor de productie van drinkwater.
98.	15	Utrechtse natuur- en milieuorganisaties	We pleiten ervoor op te nemen dat oever- en oppervlaktewaterwinningen de voorkeur hebben, en dat een grondwaterwinning alleen mogelijk is bij een groot openbaar belang en als er geen alternatieven zijn. Neem dit op in beleidskeuze 52 (paragraaf 3.5.3)	We vinden het belangrijk dat een eventuele nieuwe winning weinig impact heeft op de omgeving. We maken daarom de keuze om bij een nieuw bron een traditionele grondwaterwinning af te wegen tegen oevergrondwater of oppervlaktewater. Onderzoek moet uitwijzen wat de (on)mogelijkheden zijn van de verschillende bronnen en welke impact zij op de omgeving hebben. Aangezien elke vorm van waterwinning impact heeft op de omgeving spreken we geen voorkeur uit, maar stellen we dat de verschillende varianten af moeten worden gewogen. We merken hierbij op dat een oppervlaktewaterwinning meer ruimte en energie vraagt dan een grondwaterwinning.
99.	15	Utrechtse natuur- en	Kijk naar waterbeschikbaarheid bij ruimtelijke ontwikkelingen. Zorg eerst dat de voorwaarden voor	In het project Toekomstbestendig ARK-NZK streven we met partners naar een toekomst bestendig watersysteem in samenhang met de ruimtelijke ontwikkelingen.

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
		milieuorganisaties	bodem en water op orde zijn en kijk van daaruit naar mogelijkheden voor ruimtelijke ontwikkelingen.	Doel hiervan is om voor west-Nederland scherper de (on)mogelijkheden vanuit het water- en bodemsysteem inzichtelijk te krijgen en hiermee gericht advies te geven in de verschillende RO-processen die op dit moment lopen Zoals bekend is er voor Utrecht een grote RO-opgave (met name woningbouw). Er zal advies gegeven worden hoe dergelijke ontwikkelingen klimaatadaptief en toekomstbestendig gerealiseerd kunnen worden In Utrecht oost zal o.a. via de Blauwe Agenda meer inzicht op dit onderwerp worden verkregen.
100.	15	Utrechtse natuur- en milieuorganisaties	Breng alle kleinere (nu niet vergunningplichtige) onttrekkingen goed in beeld. Het gaat om onttrekkingen in het agrarisch gebied, maar bijvoorbeeld ook onttrekkingen door particulieren op de Utrechtse Heuvelrug. Deze onttrekkingen zouden wel vergunningplichtig moeten worden om hier beter zicht op te houden en het aantal grondwateronttrekkingen te verminderen.	In het Ontwerp Bodem- en waterprogramma maken we de beleidskeuze dat we de 'waterbalans' op regionaal watersysteemniveau monitoren en indien nodig het onttrekkingenbeleid evalueren (keuze 46). Dit doen we samen met de waterschappen, aangezien zij ook bevoegd zijn voor grondwateronttrekkingen. We brengen hierbij de onttrekkingen in beeld. We gebruiken deze informatie als input voor het monitoren van het regionaal watersysteem. Bij knelpunten maken we met de waterpartners gerichte afspraken over te nemen maatregelen.
101.	15	Utrechtse natuur- en milieuorganisaties	Zorg samen met waterschappen en gemeenten voor goede monitoring, tot in de haarvaten van het watersysteem, van grondwaterpeilen en van hoe, waar en wanneer droogval plaatsvindt. Zorg samen met de natuurorganisaties voor een systematische evaluatie van verdroging en droge zomers om urgente problemen en plekken te identificeren. Roep ook burgers op hierin opmerkzaam te zijn.	De provincie heeft inmiddels een ruim monitoringnet ingericht om de ontwikkelingen van grondwaterpeilen te volgen t.b.v. verdroging en droogte in alle relevante (natuur-)gebieden. Evaluatie van de droogte van afgelopen jaren is daarbij meegenomen om de meetnetten te optimaliseren. Daarnaast vindt periodiek een uitgebreide evaluatie plaats van de mate van verdroging in de verdrogingsgevoelige Natura 2000-gebieden. Droogte-evaluatie: Minimaal twee keer per jaar komt het RDO (regionaal droogte overleg) bijeen. Rondom de start van het droogte seizoen (1 april) en na afloop (1 oktober). Tijdens deze bijeenkomsten wordt geëvalueerd hoe is omgegaan met droogte en de getroffen maatregelen. Tussentijds komt het RDO ook operationeel bijeen als de droogtesituatie daar om vraagt.
102.	15	Utrechtse natuur- en milieuorganisaties	Faciliteer onderzoek naar de watervraag van de natuur. We zien graag dat de provincie het initiatief neemt tot en/of faciliteert dat een onderzoek kan worden uitgevoerd naar de waterbehoefte van de natuur. Een dergelijk onderzoek is in de provincie Brabant uitgevoerd, waarbij de hoeveelheid grondwater in beeld is gebracht die nodig is om verdroging van grondwaterafhankelijke natuur op te heffen. Een dergelijk onderzoek geeft veel inzicht in de directe	Voor de Heuvelrug is in het kader van de Blauwe Agenda een vergelijkbaar onderzoek uitgevoerd. De resultaten van dit onderzoek verwerken we in de visie op de Heuvelrug. In het kader van de vervolgaanpak verdrogingsbestrijding, het Uitvoeringsprogramma Natuur en de actualisatie van diverse beheerplannen van de Natura2000 gebieden zal de waterbehoefte van de (grond)waterafhankelijke natuur in Utrecht beeld worden gebracht. Tot slot doen we mee aan een droogte onderzoek van de zogenoemde zandprovincies, waardoor inzicht in de droogteproblematiek verkregen wordt. Tezamen geven deze onderzoeken en programma's naar verwachting goed inzicht in de watervraag van natuurgebieden.

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
			watervraag van natuurgebieden, iets wat tot nu toe slecht in beeld wordt gebracht. Dit in tegenstelling tot de watervraag van andere sectoren, zoals landbouw en industrie, waar veel meer zicht is op het watergebruik en als gevolg daarvan ook veel meer aandacht naar uitgaat. De provincie kan, zeker gezien haar kerntaak voor bescherming van natuur en landschap, een belangrijke rol spelen in het initiëren en/of faciliteren van een dergelijk onderzoek in de provincie Utrecht. Graag zien we dat de provincie dit als actie opneemt in het Bodem- en Waterprogramma.	
103.	15	Utrechtse natuur- en milieurorganisaties	Voor natuurgebieden die niet behoren tot Natura 2000, zoals de Utrechtse Heuvelrug, zijn er helaas geen KRWdoelen voor verdrogingsbestrijding opgenomen. We vragen dit wel te doen (in paragraaf 3.5.4), ook hier zijn afrekenbare doelen nodig voor herstel van het grondwatersysteem en het voorkomen van verdroging.	De KRW en Grondwater Richtlijn hebben betrekking op de hydrologie van terrestrische, grondwaterafhankelijke, natuur in algemene zin. In KRW verband is besloten uit te gaan van de Natura 2000-gebieden. Deze zijn van Europees belang en hebben een hoge prioriteit voor herstel van hydrologische toestand. Voor de komende planperiode hanteren we hetzelfde uitgangspunt. Naast de eisen die de KRW stelt, zetten wij ons al sinds de jaren '90 in voor de bestrijding van verdroging en herstelmaatregelen in grondwaterafhankelijke natuur (zie ook par 3.5.4). Naar aanleiding van het Convenant Verdrogingsbestrijding (2008) zijn door de provincie en de gebiedspartners gezamenlijk maatregelen genomen in de TOP- en SUPTOP-gebieden. De resultaten hiervan zijn in 2020 geëvalueerd (Evaluatie verdrogingsbestrijding 2020). In vervolg daarop stellen we een plan van aanpak op om de restopgave voor verdroging in deze gebieden aan te pakken. De natuurdoelen in het NNN worden vastgesteld in het natuurbeleid. Op kaart 4C zijn de gebieden aangegeven met verdrogingsgevoelige natuur, op basis van de grondwaterafhankelijke beheertypen. Deze natuur komt onder andere voor op de flanken van de Utrechtse Heuvelrug. Naast de hiervoor genoemde aanpak van verdroging in SUBTOP-gebieden, richt ook het programma natuur zich op verbetering van de natuurkwaliteit in het NNN via bijvoorbeeld grondverwerving en natuurinrichting. Op de hoger gelegen delen van de Utrechtse Heuvelrug met diepe grondwaterstanden is de natuur niet grondwaterafhankelijk, maar afhankelijk van hangwater en neerslag. Deze gebieden kunnen gevoelig zijn voor droogte. In het kader van de Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug worden maatregelen onderzocht om het grondwatersysteem meer klimaatbestendig te maken.
104.	15	Utrechtse natuur- en	3.5.1 Zoetwatervoorziening Bij beleidskeuze 41 wordt een hele reeks onderzoeken genoemd waar de provincie Utrecht bij betrokken is. We	Via de genoemde samenwerkingen en onderzoeken is het de doelstelling van de provincie om te komen tot een robuust watersysteem. Dit zijn grootschalige processen waarin samenwerking tussen overheden en gebiedspartners een must

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
		milieuorganisaties	missen echter wat de inzet is van de provincie. Graag zien we dat dit wordt verduidelijkt, waarbij het streven is naar een meer robuust en natuurlijk watersysteem waarbij water langer wordt vastgehouden.	is. De provincie draagt met middelen en capaciteit bij aan deze processen. Bijvoorbeeld in het project Toekomstbestendig ARK-NZK gebied waarin we met partners streven naar een toekomst bestendig watersysteem in samenhang met de ruimtelijke ontwikkelingen. Ook dragen we met subsidies bij aan watermaatregelen in Utrecht-oost, onder de vlag van het delta-programma Zoetwater (ZON/oost Nederland) en de Blauwe agenda Utrechtse heuvelrug.

3.6 Waterveiligheid

Op deze paragraaf zijn geen zienswijzen binnengekomen.

3.7 Energie uit bodem en water

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
105.	8	Particulier	Het is vanwege de hoge natuurkwaliteit van het gehele terrein van de landgoederen Het Kombos en Het Blauwe Huis (inclusief de verworven percelen op Valkenheide) niet wenselijk om energie uit bodem en water mogelijk te maken.	Bij vergunningverlening voor open bodemenergiesystemen beoordelen wij de effecten op natuur. Ook bij vergunningverlening voor energie uit oppervlaktewater (aquathermie) wordt dit beoordeeld door de betreffende waterbeheerder. Gezien het belang van de energietransitie vinden wij het ongewenst om in genoemd gebied bij voorbaat de toepassing van energie uit bodem en water te verbieden.
106.	13	Stichting Milieuzorg Zeist e.o.	Goed dat hier bijzondere aandacht voor energie uit bodem en water is. Recent is bekend geworden dat gebruik bodem voor opwekken duurzame energie wel degelijk met bepaalde risico's gepaard kan gaan (zie o.a. de zogenaamde 'Signalenrapportage – Risico's bij de aanleg van gesloten bodemenergiesystemen (ILT, 2021)'. Dus goed dit goed te monitoren en zo nodig nadere eisen te stellen.	Dank voor de reactie. Wij zijn bekend met genoemde rapportage en de potentiële risico's van bodemenergie.

Hoofdstuk 4 (Gebiedsgerichte uitwerking)

4.1 tot en met 4.5

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
107.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	<p>In het bodem- en waterprogramma kiest de provincie voor een gebiedsgerichte aanpak. Deze focus op gebiedsgerichte aanpak roept bij ons een aantal vragen op. In het document lijkt er sprake te zijn van verschillende soorten van gebiedsgerichte aanpak. Dit maakt het voor de lezer verwarrend. Daarbij vraagt een gebiedsgerichte aanpak voor de gemeente maar ook de andere partners veel inspanning. In veel gebieden zal het de vraag zijn of een gebiedsgerichte aanpak gezien de benodigde inspanning loont.</p> <p>Wij verzoeken u in het document te verduidelijken om wat voor gebiedsgerichte aanpak(ken) het gaat. Gezien de benodigde capaciteit en middelen voor het realiseren van een gebiedsgerichte aanpak; Kunt u aangeven wanneer en waarom u kiest voor een gebiedsgerichte aanpak?</p>	<p>Gebiedsgerichte aanpakken zijn bedoeld om complexe problemen op te lossen in gebieden waar meerdere belangen/meerdere opgaven spelen. Wij zijn ons bewust dat integrale gebiedsprocessen veel inspanning van alle betrokken partijen vragen. Dat neemt niet weg dat wij kiezen voor een gebiedsgerichte en integrale aanpak in die situaties waar wij denken dat het noodzakelijk is om tot robuuste oplossingen op de lange termijn te komen.</p> <p>Hoofdstuk 4 geeft een overzicht van welke hoofdpogaven voor bodem en water in de vijf fysieke gebieden samenkomen. Voor toekomstige gebiedsgerichte aanpakken zal worden ingezoomd in bepaalde gebieden en zullen maatschappelijke opgaven, belangen, eigenschappen van bodem- en watersysteem verder in detail in samenwerking met betrokken partijen worden verkend, uitgewerkt en gezocht naar robuuste oplossingen.</p>
108.	7	Gemeente Woerden	<p>Pag. 77 Veenweidegebied en pag. 79 Stad</p> <p>In het bodem en waterprogramma wordt bodemdaling gezien als een probleem wat hoofdzakelijk speelt in het landelijk gebied. De bodemdaling speelt echter ook nadrukkelijk in het bebouwd gebied en leidt hier tot hoge kosten voor infrastructuur en gebouwen. Infrastructuur in gebieden met slappe klei of veenbodems is twee keer zo duur in aanleg, beheer en onderhoud als diezelfde infrastructuur op zand en woningen hebben te maken met funderingsproblematiek. In het kader van het realiseren van een klimaatbestendige openbare ruimte is het essentieel dat ook bodemdaling wordt meegenomen bij de aanleg en beheer van infrastructuur en de aanleg van nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen. Zie ook de provinciale omgevingsvisie pagina 77.</p>	<p>U geeft terecht aan dat bodemdaling een belangrijk aandachtspunt is in de openbare ruimte.</p> <p>Onze rol in de uitvoering binnen het stedelijk gebied is echter beperkt. Wij vragen in de Omgevingsverordening aandacht voor bodemdaling in het stedelijk gebied via een instructieregel. Een veel grotere rol hebben wij in het remmen van bodemdaling in het landelijk gebied. Hiervoor is de Regionale Veenweide Strategie opgesteld. Wij zullen bovenstaande in hoofdstuk 4.3 opnemen.</p> <p>Aanpassing tekst BWP</p>

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
			Vraag: Welke rol pakt de provincie met het programma bodemdaling & water in deze problematiek?	
109.	7	Gemeente Woerden	Het Planbureau voor de leefomgeving heeft berekend dat de extra kosten/schade voor funderingsherstelkosten als gevolg van slappe bodem en onvoldoende adequate fundering minimaal 16 miljard euro gaat kosten. Met het nemen van maatregelen in het (grond)watersysteem kunnen de gevolgen voor inwoners worden beperkt. Momenteel is het thema funderingsproblematiek niet meegenomen in het bodem en waterprogramma. Vraag: Welke rol neemt de provincie in deze problematiek en heeft zij in beeld wat de gevolgen zijn voor de water kwantiteit als er aan actief grondwaterbeheer wordt gedaan in bebouwd gebied?	Op het moment dat schade ontstaat als gevolg van een door de provincie vergunde onttrekking, kan de eigenaar van het vastgoed via de ACSG de schade melden. De ACSG start een onafhankelijk onderzoek om de hoogte van de schade te bepalen. Bij funderingsschade als gevolg van slappe bodem en grondwaterbeheer in het stedelijk gebied heeft de provincie geen formele rol. Echter, we vinden het wel belangrijk dat schade zoveel mogelijk wordt voorkomen. Vandaar dat we in de Omgevingsverordening een instructieregel hebben opgenomen die hier aandacht voor vraagt. Het gaat om de artikelen: Artikel 9.12 lid 1 sub d, Art 9.13 lid 1 sub c, Art 9.14 lid 1 sub b, Art 9.15 lid 2 sub b, Art 9.16 lid 1 sub d Omgevingsverordening Provincie Utrecht
110.	13	Stichting Milieuzorg Zeist e.o.	<i>Veenweidegebied</i> Hier is dus inderdaad de aanpak van de 'bodemdaling' hoogst urgent. Dus ook hierbij zou o.i. naar nog meer innoverende oplossingen moeten worden gezocht, inclusief dus met name ook meer aandacht voor 'groen-blauwe diensten'.	In de Regionale Veenweidestrategie (RVS, vast te stellen begin 2022) wordt de aanpak van bodemdaling vastgelegd.
111.	13	Stichting Milieuzorg Zeist e.o.	<i>Rivierengebied</i> Wellicht is het ook mogelijk ook in dit gebied naar meer integrale oplossingen te zoeken, bijvoorbeeld door verschillende 'proeftuinen' op het gebied van biodiversiteit op te starten, dat dan in het kader van het: 'Deltaprogramma Biodiversiteitsherstel'. Overigens zou het dus mooi zijn als (delen van) het Kromme Rijngebied (in die zin) als 'Bijzonder Provinciaal Landschap' zouden worden aangewezen (zie dus wederom de: 'Zienswijze Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake Omgevingsverordening 2022').	In het BWP kijken we bij projecten en programma's rivierengebied zoveel mogelijk naar integrale opgaven. De dijkversterkingsprojecten zijn hier een voorbeeld van. De ruimtelijke component van uw vraag heeft inderdaad betrekking op de Omgevingsverordening en het natuur en landschapsbeleid

Hoofdstuk 5 (Samenwerking en monitoring)

5.1 Uitvoering en samenwerking

Op deze paragraaf zijn geen zienswijzen binnengekomen.

5.2 Monitoring

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
112.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	Aangezien het beleid de komende tijd nog volop in ontwikkeling zal zijn, is het verzoek om de uitvoering van dit bodem- en waterprogramma actief te monitoren en te evalueren. Bent u bereid om het bodem- en waterprogramma tussentijds aan te passen als daar aanleiding toe is?	Monitoren en evalueren van het BWP vinden we belangrijk om tijdig de uitvoering van het BWP te kunnen bijstellen bij nieuwe ontwikkelingen. Tussentijds aanpassen van het BWP behoort tot de opties. Overigens hoeft voor intensivering van acties het BWP niet aangepast te worden. Dit kan ook via de reguliere begrotingscyclus geregeld worden. Aanpassing is vooral nodig voor het bijstellen van beleidskeuzes.

Annex, bijlagen en kaarten

Annex 1 tot en met 3

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
113.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	Pag. 103 In annex 2: Als er sprake is van een verontreiniging in het grondwater en de concentraties van één of meerdere stoffen de helft van de desbetreffende interventiewaarden overschrijden, dient een nadere beoordeling te worden uitgevoerd. Is hiervan geen sprake, dan beschouwen we de situatie niet als een verontreiniging van het grondwater en hoeven er vanuit de KRW geen maatregelen te worden getroffen.	Er is gekozen voor de halfwaarde (tussenwaarde) omdat dit vanuit de huidige situatie (Wbb) gebruikelijk is. In die zin is dus geen sprake van een verzwarende. Daarmee sluit dit goed aan bij het beleidsneutrale principe.

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
			Vraag: Dit is naar onze mening een (onterechte) verzwaring. Waarom is gekozen voor de halfwaarde terwijl in het BKL 4.12A de signaleringswaarde (interventiewaarde) wordt aangehouden?	
114.	1 3 5 6 7	Gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden	<p>Pag. 105 Humane risico's</p> <p>Ook als er geen onaanvaardbare risico's voor verspreiding aanwezig zijn, kan er nog wel sprake zijn van onaanvaardbare humane risico's. De uitdamping van verontreinigende stoffen onder een verblijfsruimte bijvoorbeeld kan nadelige beïnvloeding van de binnenlucht veroorzaken. In dat geval dient de gemeente beveiligingsmaatregelen te treffen of op te leggen, zodat onaanvaardbare humane risico's worden beperkt of weggenomen. Dit zijn geen sanerende maatregelen. Er zal vervolgens met de Provincie Utrecht moeten worden overlegd over de aanpak van de grondwaterverontreiniging.</p> <p>Vraag: Over de aanpak van de grondwaterverontreiniging moet overlegd met de provincie. Is hier dan een meldingsprocedure voor? Wat is de procedure en hoe verloopt de samenwerking met de gemeente bij bouwsituaties?</p>	<p>Als er bij een verontreiniging in het grondwater wel sprake is van onaanvaardbare humane risico's maar niet van onaanvaardbare verspreidingsrisico's is het vanuit de KRW niet noodzakelijk om maatregelen te nemen. Op grond van de wettelijke regels is de gemeente dan bevoegd gezag indien het gaat om een toevalsvondst of een zorgplicht geval ontstaan na inwerkingtreding van de Omgevingswet. Het is dan dus afhankelijk wat de gemeente in het omgevingsplan heeft opgenomen of sanerende maatregelen noodzakelijk zijn. Afstemming met de provincie is in een dergelijk geval niet nodig.</p> <p>Indien er sprake is van onaanvaardbaar verspreidingsrisico moet de provincie wel geïnformeerd worden. In de Omgevingsverordening zal voor dit soort situaties een rechtstreeks werkende informatieplicht voor initiatiefnemers worden opgenomen en een plicht voor gemeenten om Gedeputeerde Staten van Utrecht hier over te informeren.</p>

Bijlagen 1 en 2

Op deze bijlagen zijn geen zienswijzen binnengekomen.

Kaarten

num	Afkomstig van		Samenvatting zienswijze	Reactie
	nr	Naam indiener		
115.		Ambtshalve aanpassing	Kaart met locaties zwemwateren. In paragraaf 3.2.4 Zwemwater staat een overzicht met 27 zwemwaterlocaties. De kaart sluit hierop aan.	n.v.t.